Gerechtshof te Amsterdam
Roldatum d.d. 19 november 2013
Zaaknummer: 200.134.957

MEMORIE VAN GRIEVEN
(tevens inhoudende eiswijziging)

inzake:

de publiekrechtelijke rechtspersoon
GEMEENTE AMSTERDAM
appellante
advocaat: mr. A.L. Bervoets
procesadvocaat: mr. I.M.C.A. Reinders Folmer

contra :

1. de publiekrechtelijke rechtspersoon
   PROVINCIE NOORD-HOLLAND
2. de publiekrechtelijke rechtspersoon
   GEMEENTE BLARICUM
3. de publiekrechtelijke rechtspersoon
   GEMEENTE BUSSUM
4. de publiekrechtelijke rechtspersoon
   GEMEENTE HILVERSUM
5. de publiekrechtelijke rechtspersoon
   GEMEENTE HUIZEN
6. de publiekrechtelijke rechtspersoon
   GEMEENTE LAREN
7. de publiekrechtelijke rechtspersoon
   GEMEENTE NAARDEN
8. de **STICHTING GOOISCH NATUURRESERVAAT**

geïntimeerden,
advocaat: mr. P.F.P. Nabben

Edelgrootachtbaar college,

1. Bij dagvaarding van 18 september 2013 heeft appellante (hierna: ‘de gemeente Amsterdam‘) hoger beroep ingesteld tegen het vonnis van de rechtbank Amsterdam van 17 juli 2013 met zaak- rolnummer C/13/520248 / HA ZA 12-764. De gemeente Amsterdam kan zich met dit vonnis en met de gronden waarop het vonnis berust niet verenigen.

2. De gemeente voert 11 grieven aan, die – na een inleiding – zullen worden geformuleerd en toegelicht.

Inleiding

3. In deze zaak gaat het om de vraag of een overeenkomst die partijen hebben gesloten in 1992 met betrekking tot het Goois Natuurreservaat (productie 4 bij de dagvaarding in eerste aanleg, hierna: de overeenkomst) door de gemeente Amsterdam rechtsgeldig is opgezegd. In deze overeenkomst hebben de provincie Noord-Holland, de zes Gooise gemeenten en de gemeente Amsterdam afgesproken om gezamenlijk bij te dragen in de exploitatietekorten van de Stichting Goois Natuurreservaat in een bepaalde verhouding.

4. De rechtbank heeft deze overeenkomst aangemerkt als een zogenaamde duurovereenkomst die geldt voor onbepaalde tijd. Hiertegen richt de gemeente een grief. De voornaamste verplichting uit de overeenkomst betreft het betalen van een bijdrage en deze verplichting is wel degelijk in tijd begrenst.

5. Vervolgens heeft de rechtbank in navolging van de Hoge Raad (HR 28 oktober 2011, LJN BQ9854) geoordeeld dat een duurovereenkomst in beginsel opzegbaar is, behoudens bijzondere gevallen. In welke bijzondere gevallen en onder welke omstandigheden de Hoge Raad een uitzondering op de regel heeft aangenomen laat de rechtbank in het midden. De rechtbank heeft het juridisch kader waarin moet worden beoordeeld of een overeenkomst als de onderhavige als regel kan worden opgezegd, dan wel onder welke omstandigheden voor de opzegging een zwaarwegende grond nodig is onjuist toegepast.

6. Uit de jurisprudentie blijkt dat er niet snel grond is voor afwijking van de hoofdregel en dat afwijking van de hoofdregel meestal niet in de vorm van onopzegbaarheid moet geschieden, maar primair door als aanvullende eis te stellen een redelijke opzegtermijn of opzegvergoeding. Anders dan de rechtbank oordeelt is wijziging van beleid bij overheidsovereenkomsten wel degelijk een relevante omstandigheid ten gunste van opzegging.

7. De gemeente grieft tevens over het feit dat de rechtbank niet alle feiten/omstandigheden heeft opgenomen in het vonnis die van belang zijn voor het oordeel of er al dan niet op grond van de redelijkheid en billijkheid dient te worden afgeweken van de hoofdregel. Dat er geen sprake is van (financiële) afhankelijkheid van de Stichting is in de visie van de gemeente Amsterdam zeer bepalend. Het gaat erom of de Stichting afhankelijk is van de bijdrage van de gemeente Amsterdam (dus 10% van het totaal), niet of de Stichting afhankelijk is van alle bijdragen. Die 10% vormt geen zodanige grote mate van afhankelijkheid dat dit ertoe zou kunnen leiden dat een zwaarwegende grond voor opzegging nodig is. De stelplicht en bewijslast,

dat sprake is van zodanige afhankelijkheid dat dit leidt tot onopzegbaarheid, rust op geïntimeerden. Dat de andere gemeenten en de provincie de wegvallende 10% van de gemeente Amsterdam zullen opvangen staat bovendien niet ter discussie. Er is dus überhaupt geen sprake van (financiële) afhankelijkheid, laat staan in bijzondere mate. De aanname van de rechtbank dat de Stichting '*haar bakens niet zou kunnen verzetten*' omdat de statuten nooit zouden kunnen worden gewijzigd is daarmee niet relevant nu de Stichting haar bakens niet hoeft te verzetten. Bovendien is deze aanname onjuist. Zoals de gemeente in eerste aanleg heeft betoogd kan het bestuur van de stichting de rechtbank verzoeken de statuten te mogen wijzigen, hetgeen waarschijnlijk zal worden toegewezen op het moment dat de continuïteit van de Stichting anders in gevaar zou komen.

8. Voorts heeft de rechtbank enkele feiten ten onrechte vastgesteld en vervolgens ten grondslag gelegd aan het oordeel dat dient te worden afgeweken van de hoofdregel. Zo is de rechtbank ten onrechte uitgegaan van een '*gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor het erfgoed*' nu publiekrechtelijk gezien alleen de Provincie verantwoordelijk is voor het natuurgebied en territoriaal alleen de Gooise gemeente publieke bevoegdheden hebben. Een dergelijke publiekrechtelijke verantwoordelijkheid kan niet worden gecreëerd in een overeenkomst, laat staan dat dit voor de eeuwigheid zou zijn gebeurd. In dit kader had de rechtbank bij haar beoordeling dienen te betrekken dat het steeds de bedoeling van partijen is geweest om aan te sluiten bij een gemeenschappelijke regeling die is gebaseerd op vrijwillige samenwerking en een gemeenschappelijk belang en daarmee naar haar aard opzegbaar is. Het is dus nooit de bedoeling van partijen geweest om met het aangaan van de overeenkomst een onopzegbare publiekrechtelijke verantwoordelijkheid op zich te nemen. Het verdelen van publiekrechtelijke middelen betreft bovendien een politieke keuze die elk der partijen als zelfstandig publiekrechtelijk orgaan zelfstandig moet kunnen maken.

9. Deze grieven maken zowel apart als tezamen dat de rechtbank ten onrechte heeft geoordeeld dat in dit geval moet worden afgeweken van de hoofdregel en dat een zwaarwegende opzeggrond is vereist.

10. De laatste grieven richten zich ten slotte tegen het oordeel van de rechtbank dat de beleidswijziging wegens onvoldoende belang bij voortzetting van de samenwerking en de noodzaak tot bezuinigen van de gemeente geen zwaarwegende opzeggrond zouden vormen. Dit maakt de overeenkomst feitelijk onopzegbaar. Voor de gemeente bestaat er geen zwaarderwegende grond dan onvoldoende geld en belang. Ook valt met dit oordeel van de rechtbank niet in te zien onder welke omstandigheden de gemeente dan wel zou kunnen opzeggen. De rechtbank geeft dus wel aan de Hoge Raad jurisprudentie te volgen en uit te gaan van het beginsel van opzegbaarheid, maar doet dat vervolgens niet in haar overwegingen.

11. In het verlengde hiervan lijkt de rechtbank te oordelen dat alsnog een zwaarwegende opzeggrond aanwezig kan zijn indien een langere opzegtermijn (hogere vergoeding) wordt gehanteerd. Hiertegen richt zich de laatste grief. Een dergelijk oordeel is in strijd met de lijn van de Hoge Raad. Bovendien hebben geïntimeerden geen enkele omstandigheid vermeld waarop zou moeten worden geanticipeerd als gevolg van de opzegging. Daarmee bestaat er geen aanleiding voor het hanteren van een opzegtermijn c.q. schadevergoeding.

12. Kort samengevat is het vonnis van de rechtbank in strijd met het uitgangspunt van de Hoge Raad dat duurovereenkomsten in beginsel opzegbaar zijn en heeft het vonnis tot onaanvaardbaar gevolg dat het bestuur van de gemeente Amsterdam haar middelen niet meer naar eigen goeddunken kan inzetten en daarmee de belangen van haar ingezetenen minder kan dienen.

13. Na deze algemene inleiding zal de gemeente nu haar grieven formuleren en nader toelichten. De feiten/stellingen die bij een bepaalde grief zijn aangevoerd, dienen als herhaald en ingelast te worden beschouwd bij de overige grieven.

Grief 1

14. Grief 1 richt zich tegen rechtsoverwegingen 4.2 en 4.3 "*De participantenovereenkomst bevat geen bepaling over de opzegbaarheid van de overeenkomst*" tot en met "*De conclusie is dat noch uit de overeenkomst of de toelichting daarop noch uit verklaringen of gedragingen van partijen voor of na het sluiten van de overeenkomst kan worden afgeleid dat in de participantenovereenkomst in een opzeggingsmogelijkheid is voorzien of is bedoeld te voorzien*". En in 4.3: "*De participantenovereenkomst behelst zelf geen bepaling over de duur van de overeenkomst. Dit maakt dat de participantenovereenkomst moet worden aangemerkt als een duurovereenkomst voor onbepaalde tijd*"

    en in r.o.4.4: " *Niet in geschil is dat de verdeling van de bijdrage in het tekort over de participanten steeds in onderling overleg is vastgesteld*.".

Toelichting

15. De rechtbank heeft ten onrechte overwogen dat sprake is van een duurovereenkomst en dat de overeenkomst geen bepaling bevat over opzegbaarheid.

16. De overeenkomst voorziet wel degelijk in een opzegmogelijkheid nu elke tien jaar wijziging in de verdeelsleutel kan worden aangebracht (artikel 3) en de bijdrage kan worden teruggebracht naar nul. Artikel 3 vormt daarmee een beperking in de duur waarover de bijdrage moet worden betaald. Na de eerste tien jaar (1991-2001) werden partijen voor de periode 2001-2011 gevraagd in te stemmen met het ongewijzigd voortzetten van de verdeelsleutel. De gemeente Amsterdam heeft in een brief van 1 augustus 2001 ingestemd met *verlenging* van de overeenkomst *voor 10 jaar*.

17. Dat partijen steeds voor een bepaalde periode van 10 jaar een verplichting wilden aangegaan wordt bevestigd door de toelichting bij de overeenkomst die verwijst naar de verplichting om "*gedurende een bepaalde periode* […] *bij te dragen* […]". Ook het feit dat de bijdrage van de gemeente Amsterdam in het verleden is teruggebracht van 50 naar 10 procent en dat partijen zoveel mogelijk wilden aansluiten bij een gemeenschappelijke regeling (zie pagina 9 van de toelichting bij de overeenkomst, productie 4 bij de dagvaarding in eerste aanleg), bevestigen dat partijen bedoelden slechts voor 10 jaar een verplichting aan te gaan. De gemeenschappelijke regeling van destijds ging uit van verlengd lokaal bestuur op basis van vrijwilligheid. Verplichtingen konden steeds voor maximaal tien jaar door de Provincie worden opgelegd, waarna diende te worden bekeken of nog voldoende gemeenschappelijk

belang aanwezig was (MvT, Tweede Kamer, zitting 1980-1981, 16538, nr 3. pagina 24).

18. Zowel de tekst van de overeenkomst, als de bedoeling van partijen als de wijze van uitvoering die partijen hebben gegeven aan de overeenkomst, duiden dus op bijdrage verplichting die om de tien jaar diende te worden verlengd.

19. De rechtbank miskent dat de overeenkomst feitelijk niet meer verplichtingen bevat dan het bijdragen in het exploitatietekort. Nu de verplichting om bij te dragen is overeengekomen voor 10 jaar en vervolgens met instemming van partijen dient te worden verlengd, geldt dit eveneens voor de overeenkomst zelf.

20. Uit het voorgaande volgt dat de rechtbank de overeenkomst ten onrechte heeft uitgelegd als een overeenkomst voor onbepaalde tijd. Voor het geval Uw Hof dit oordeel van de rechtbank in stand zou laten, stelt de gemeente zich op het subsidiaire standpunt dat de gemeente vanaf 1 januari 2012 niet langer gehouden is bij te dragen in het exploitatietekort van de Stichting, omdat de gemeente niet heeft ingestemd met de verdeelsleutel en zij het recht heeft haar bijdrage tot nul te reduceren. De rechtbank heeft in r.o. 4.2 in het midden gelaten of, zoals de gemeente heeft gesteld, de gemeente haar bijdrage tot nihil zou kunnen reduceren. De gemeente zal om die reden haar eis wijzigen en subsidiair vorderen voor recht te verklaren dat de verplichting om bij te dragen in het exploitatietekort is geëindigd nu de gemeente niet met de verdeelsleutel heeft ingestemd en deze verplichting voor tien jaar was aangegaan.

21. Voor het geval het Hof wel tot het oordeel komt dat sprake is van een duurovereenkomst worden de volgende grieven aangevoerd.

Grief 2

22. Grief 2 richt zich tegen rechtsoverweging 4.3 “[…] d*e participantenovereenkomst moet worden aangemerkt als een duurovereenkomst voor onbepaalde tijd. Een dergelijke overeenkomst is in beginsel opzegbaar. De eisen van redelijkheid en billijkheid kunnen in verband met de aard en de omstandigheden van het geval echter meebrengen dat opzegging slechts mogelijk is indien daar een voldoende zwaarwegende grond voor bestaat (HR 28 oktober 2011, LJN: BQ9854)”.*

Toelichting

23. Allereerst geldt dat de rechtbank ten onrechte uitgaat van de aanvullende werking van redelijkheid en billijkheid in plaats van de derogerende. Nu wordt gederogeerd aan het uitgangspunt van opzegbaarheid, had de rechtbank het criterium uit artikel 6:248 lid 2 dienen toe te passen. Alleen indien toepassing van de regel van opzegbaarheid in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn, is dit uitgangspunt niet van toepassing.

24. Voor het geval van de aanvullende werking van de redelijkheid en billijkheid zou moeten worden uitgegaan, geldt dat alleen in uitzonderingengevallen grond is voor afwijking van de hoofdregel van opzegbaarheid. Het moge duidelijk zijn dat niet alle willekeurige omstandigheden kunnen leiden tot het oordeel dat een zwaarwegende

opzeggrond nodig is om te kunnen opzeggen. Dit zou immers afbreuk doen aan het uitgangspunt van de Hoge Raad dat een overeenkomst in beginsel opzegbaar is.

25. Ten onrechte laat de rechtbank zich niet uit over de vraag in welke gevallen in de jurisprudentie van de Hoge Raad een uitzondering is gemaakt op de hoofdregel. Ook is de rechtbank niet ingegaan op de vraag in hoeverre het feit dat het in casu gaat om een overheidsovereenkomst een rol speelt. De rechtbank heeft de jurisprudentie van de Hoge Raad over de vraag of een duurovereenkomst kan worden opgezegd, dan wel onder welke omstandigheden voor de opzegging een zwaarwegende grond nodig is, onvoldoende onderkend.

26. De gemeente heeft [redacted], hoogleraar aan de Universiteit van Tilburg gevraagd het juridisch kader waarin moet worden beoordeeld of een overeenkomst als de onderhavige als regel kan worden opgezegd, dan wel onder welke omstandigheden voor de opzegging een zwaarwegende grond nodig is, in kaart te brengen. Deze hoogleraar heeft met medewerking van zijn collega, [redacted], in een opinie het juridisch kader, toegespitst op overeenkomst met overheden, in kaart gebracht. De gemeente brengt deze opinie in als productie 1 en verzoekt al hetgeen daarin staat vermeld als hier herhaald en ingelast te beschouwen. De belangrijkste conclusies die uit de jurisprudentie kunnen worden getrokken staan in onderdeel 3.18 en worden hier herhaald:

3.18 Uit het voorgaande blijkt het volgende.

- *De hoofdregel van opzegbaarheid moet men serieus nemen. Ofschoon er in bepaalde gevalstypen wellicht aanleiding is voor een categorische uitzondering, lijkt het voor het overige vooral te gaan om casuïstische uitzonderingen.*
- *Indien er grond is voor afwijking van de hoofdregel, zal dit meestal niet in de vorm van onopzegbaarheid moeten geschieden doch primair door als aanvullende eis te stellen een redelijke opzegtermijn of opzegvergoeding.*
- *Pas in uitzonderingsgevallen kan onopzegbaarheid worden aangenomen. De jurisprudentie van de Hoge Raad lijkt dan relevant te achten omstandigheden als: bruikleen waarbij de bruiklener grote investeringen had gepleegd, bruikleen na einde van een huwelijk, een arts-ziekenfondsovereenkomst op grond van de ziekenfondswet. Op zichzelf niet voldoende – tegenover andere omstandigheden – is een financieel belang, een relatie van zo'n tien jaar, de aanwezigheid van een publiekrechtelijke vergunning.*
- *Bij de beoordeling zal enerzijds moeten meewegen wat partijen bij aangaan van de overeenkomst gerechtvaardigd mochten verwachten (met name aard en inhoud van de overeenkomst), anderzijds de overige en de later opkomende omstandigheden van het geval. Die omstandigheden kunnen ook meewegen bij de belangen die bij al dan niet opzegging zijn gemoeid.*
- *Bij overheidsovereenkomsten is wijziging van beleid een relevant belang dan wel relevante omstandigheid ten gunste van opzegging.*

27. De rechtbank heeft de jurisprudentie waaruit deze conclusies kunnen worden afgeleid miskend.

Grief 3

28. Grief 3 richt zich tegen rechtsoverwegingen 4.4 en 4.5. De rechtbank miskent dat de aard en inhoud van de onderhavige overeenkomst het uitgangspunt van principiële opzegbaarheid juist versterken.

Toelichting

29. De aard en inhoud van de overeenkomst worden naast de tekst van de overeenkomst zelf bepaald aan de hand van de Haviltex-maatstaf. Voorop staat wat partijen hebben verklaard en bij aanvang van de contractuele relatie over en weer gerechtvaardigd mochten verwachten (zie ook onderdeel 3.19 van voornoemde opinie, productie 1).

30. Uit de overeenkomst zelf blijkt dat partijen geen verplichting voor onbepaalde tijd wilden aangaan: de bijdrage is uitdrukkelijk slechts voor een beperkte periode van tien jaar toegezegd, waarna partijen opnieuw moesten bezien welke bijdrage zij wensten te leveren. Dat partijen nimmer hebben beoogd de bijdrageverplichting afhankelijk te maken van de toestemming van de wederpartijen blijkt uit het feit dat partijen zoveel mogelijk hebben willen aansluiten bij een gemeenschappelijke regeling die uitgaat van vrijwillige samenwerking (zie de p. 9 van de toelichting bij de overeenkomst, productie 4 bij de dagvaarding in eerste aanleg). Ook uit de brief van de gemeente Amsterdam van 1 augustus 2001 (productie 6 bij de dagvaarding in eerste aanleg) blijkt dat partijen ervan uitgingen dat om de tien jaar de toestemming diende te worden verkregen voor het voortzetten van de bijdrage.

31. Daarnaast geldt ten aanzien van de Gemeente Amsterdam dat de bijdrage in de afgelopen decennia gestaag is teruggebracht omdat het bezoekersaantal vanuit Amsterdam terugliep, hetgeen onderstreept dat er op het moment van aangaan van de overeenkomst geen redelijke verwachting kon bestaan dat de bijdrage voor onbepaalde tijd ongewijzigd zou blijven. De Stichting en de overige deelnemende overheidsorganen wisten dit en konden dit voorzien; de statuten van de Stichting bepalen daarnaast uitdrukkelijk dat er diverse mogelijke inkomstenbronnen gelden, waarvan subsidies of de onderhavige overeenkomst er slechts één is.

32. Daarnaast volgt ook uit de aard van de overeenkomst dat de verwachtingen omtrent voortduren slechts beperkt mochten zijn. Het betreft een overeenkomst met een overheidsinstantie: zoals blijkt uit De Ronde Venen/Stedin en HR 9 november 2012, LJN BX0736 (Hoogheemraadschap van Rijnland) geldt bij dergelijke overeenkomsten dat beleidswijzigingen een relevante reden voor opzegging kunnen zijn. Dat het bij de opzegging rechtstreeks gemoeide belang van de overheid relatief beperkt is, doet daar niet aan af (zie HR 9 november 2012, waar het ging om een geringe jaarlijkse vergoeding voor gebruik van een steiger). De Rechtbank miskent dit door in r.o. 4.5 de beleidswijziging als ‘eigen keuze’ van de gemeente aan te merken, en daarmee blijkbaar dit als voor de beoordeling irrelevante omstandigheid te beschouwen.

33. Dit beperkte karakter van de overeenkomst wordt verder ondersteund door het gegeven dat het in wezen gaat om een subsidieachtige overeenkomst: het betreft enkel een financiële verstrekking door een bestuursorgaan, met het oog op bepaalde activiteiten van de ontvanger, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan

geleverde goederen of diensten, met als motief de stimulering van de instandhouding van het natuurschoon in het Gooi. Dergelijke subsidie-achtige overeenkomsten geven uit de aard der zaak geen oneindige aanspraken (zie ook nr. 3.15 van de opinie, productie 1): in het bijzonder vormt volgens de Awb-regeling inzake subsidies een beleidswijziging zonder meer een reden voor beëindiging van een subsidie. Alhoewel de onderhavige overeenkomst niet in de vorm van een subsidie volgens de Awb-regeling is gegoten, zijn de in het publiekrecht gevormde rechtsopvattingen op dit punt mede relevant voor de civielrechtelijke opvattingen. Het is onwenselijk is dat een zittend overheidsbestuur toekomstige generaties kan gijzelen door allerhande verplichtingen aan te gaan die louter door de daaraan gegeven formulering onaantastbaar zouden zijn en in beginsel eeuwigdurend zouden gelden.

Grief 4

34. Grief 4 richt zich eveneens tegen rechtsoverwegingen 4.4 en 4.5, maar dan met name op bepaalde feiten/omstandigheden rond de financiële situatie van de Stichting Goois Natuurreservaat en de deelnemende overheden die de rechtbank niet (juist) heeft opgenomen in het vonnis.

Toelichting

35. Naast de aard en inhoud van de overeenkomst zijn de omstandigheden van het geval relevant bij de vraag of ondanks de principiële opzegbaarheid toch een zwaarwegende opzeggrond zou zijn vereist.

36. De gemeente Amsterdam heeft gewezen op het gewijzigde beleid en op de financiële belangen van de gemeente (in het bijzonder de noodzaak tot bezuiniging). Zoals al aangegeven bij grief 3 vormt een beleidswijziging bij overheden een goede grond voor opzegging. De Rechtbank miskent dit door in r.o. 4.5 de beleidswijziging als ‘eigen keuze’ van de gemeente aan te merken en door de beleidswijziging van de gemeente Amsterdam en de noodzaak tot bezuinigingen niet aan te merken als een voldoende zwaarwegende grond voor opzegging.

37. Daarbij speelt een rol dat de inwoners van de gemeente Amsterdam steeds minder belang hebben bij het natuurschoon in het Gooi. Uit het Grote Groen Onderzoek uit 2008 (productie 6 bij de CvA in eerste aanleg) blijkt dat in 2007 circa één procent van de Amsterdammers het Goois Natuurreservaat regelmatig bezoek. Uit het Grote Groen onderzoek 2013 blijkt dat dit percentage is gedaald naar (afgerond) nul procent. De tendens dat ingezetenen van Amsterdam steeds meer gebruik maken van het groen in en rondom de stad Amsterdam blijft zich voortzetten (zie ‘Groen in de buurt meer in trek in Amsterdam’, Parool 16 november 2013, productie 3). Ook in het verleden is het feit dat de ingezetenen van Amsterdam steeds minder in het Goois natuurreservaat kwamen reden geweest om de bijdrage te verminderen van 50, naar 35, naar 25 en naar 10 procent. De rechtbank miskent dat dit feit een belangrijke rol speelt voor hetgeen partijen bij aangaan van de overeenkomst gerechtvaardigd mochten verwachten. Het feit dat Amsterdam de bijdrage in het verleden wegens het teruglopend aantal bezoekers vanuit Amsterdam driemaal heeft afgebouwd met 10, respectievelijk 15 procent, bevestigt dat geïntimeerden bij het aangaan van de overeenkomst niet gerechtvaardigd mochten verwachten dat dit in de toekomst niet meer zou gebeuren.

38. De rechtbank lijkt als belangrijke omstandigheid te hebben aangenomen dat de Stichting afhankelijk is van de financiële bijdragen om aan haar statutaire doelstelling te kunnen voldoen. De rechtbank miskent hiermee dat het erom gaat of de Stichting afhankelijk is van de bijdrage van de gemeente Amsterdam (dus 10 procent van het totaal), niet of de Stichting afhankelijk is van alle bijdragen. Het blijft onduidelijk waarom een Stichting niet met 90 procent van haar vroegere inkomsten zou kunnen functioneren. Anders gezegd: dit vormt geen zodanige grote mate van afhankelijkheid dat dit ertoe zou kunnen leiden dat een zwaarwegende grond voor opzegging nodig is. De stelplicht en bewijslast, dat sprake is van zodanige afhankelijkheid dat dit leidt tot onopzegbaarheid, rust op geïntimeerden. Hieromtrent is niets aangevoerd in eerste aanleg.

39. In brieven van 7 oktober 2011 en van 6 december 2011 (producties 16 en 18 in eerste aanleg) heeft de gemeente verzocht aan te geven welke financiële gevolgen het wegvallen van haar bijdrage (10 procent van het totaal) zou hebben en binnen welke periode op het wegvallen van de bijdrage zou kunnen worden geanticipeerd door geïntimeerden. Geïntimeerden hebben deze vraag tot op heden nooit beantwoord. De gemeente Amsterdam heeft in eerste aanleg onbetwist gesteld dat de overige gemeenten en de provincie de wegvallende bijdrage van 10 procent van de gemeente Amsterdam zullen opvangen. Het financieel gevolg van het opzeggen van de overeenkomst is dus dat de overige deelnemers een iets hogere bijdrage zullen moeten leveren en de inwoners van de Gooise gemeenten dus iets meer belasting voor het Goois natuurgebied zullen moeten betalen. De Gooise gemeenten hebben in 2011 verklaard dat het natuurschoon van het GNR van grote meerwaarde is voor het Gooi en dat de WOZ-waarde van woningen in het Gooi hierdoor gemiddeld 10 procent hoger ligt dan de WOZ-waarde van woningen in andere delen van de Provincie die minder dicht bij de natuur liggen. "*De bewoners betalen voor deze meerwaarde graag in ruil voor hoogwaardige ' natuur om de hoek' . Bestuurders zijn vanwege deze voordelen bereid om bij hun ruimtelijke ordening rekening te houden met de belangen van het GNR en financieel bij te dragen* […]" (zie pagina 2 van het rapport Poelmann, productie 13 bij de dagvaarding in eerste aanleg). Hiermee staat vast dat de Gooise gemeenten voldoende belang hebben bij voortzetting van de samenwerking teneinde het gebied te behouden en de wegvallende bijdrage van de gemeente Amsterdam zullen opvangen. Dit feit ontbreekt ten onrechte in het vonnis. Nu in eerste aanleg onbetwist is gesteld dat de overige deelnemende overheden de bijdrage zullen opvangen staat daarmee tevens vast dat het wegvallen van de bijdrage van de gemeente Amsterdam geen financiële gevolgen zal hebben waarop dient te worden geanticipeerd.

40. Kort en goed hebben geïntimeerden nooit antwoord gegeven op de vraag wat de concrete gevolgen zouden zijn van de opzegging. Het heeft er alleszins van weg dat dit slechts leidt tot een beperkte teruggang aan inkomsten van de Stichting, en het is onwaarschijnlijk dat dit het functioneren van de Stichting wezenlijk zou belemmeren. Dit geldt te meer nu er op geen moment een redelijke verwachting heeft bestaan dat deze bijdrage van 10 procent nooit zou worden stopgezet. Daarbij is van belang dat de gemeente Amsterdam de bijdrage in het verleden driemaal heeft afgebouwd met 10, respectievelijk 15 procent vanwege het feit dat steeds minder Amsterdammers het natuurgebied bezoeken.

41. Het om-niet karakter van de financiële bijdrage brengt als regel met zich dat de ontvanger er steeds rekening mee moet houden dat de vrijgevigheid eens ophoudt,

hoogstens met inachtneming van een (korte) opzegtermijn c.q. schadevergoeding. In dit opzicht verschilt de positie van de Stichting niet wezenlijk van tal van subsidieontvangende instellingen die heden ten dage gekort worden of zelfs hun subsidie geheel verliezen. De 'grote mate' van afhankelijkheid die in De Ronde Venen/Stedin (HR 28 oktober 2011, LJN BQ9854, NJ 2012/685) werd genoemd lijkt vooral betrekking te hebben op een afhankelijkheid van een bepaalde fysieke locatie (als in Kakkenberg/Kakkenberg, HR 21 april 1995, RvdW 1995, 98). Daarvan is in dit geval geen sprake. Financieel nadeel is op zichzelf niet voldoende om te leiden tot onopzegbaarheid behoudens zwaarwegende grond. Dat geldt in casu in het bijzonder, nu het gaat om een subsidie-achtige overeenkomst waarbij dit soort financieel nadeel bij opzegging volgt uit de aard van de overeenkomst. De statuten van de Stichting bepalen uitdrukkelijk dat er diverse mogelijke inkomstenbronnen gelden, waarvan subsidies of de onderhavige overeenkomst er slechts één is.

Grief 5

42. In het verlengde hiervan richt grief 5 zich tegen de onderdelen van r.o. 4.4 en 4.5 waarin de rechtbank heeft bepaald dat de eeuwigheidsdoelstelling in de statuten ertoe zou moeten leiden dat de overeenkomst niet eenvoudig mag worden opgezegd. Zo heeft de rechtbank in rov. 4.4 ten onrechte opgenomen dat de Stichting '*niet op eenvoudige wijze haar bakens kan verzetten teneinde op andere wijze in een exploitatietekort te voorzien*' en dat de Stichting' *gezien haar statuten slechts beperkte mogelijkheden heeft om op andere wijze haar exploitatietekort te dekken' en ' Verder bepalen de statuten dat de Stichting de terreinen niet mag verkopen.'.* De rechtbank heeft dit vervolgens ten onrechte ten grondslag gelegd aan het oordeel dat van de hoofdregel dient te worden afgeweken.

Toelichting

43. Hetgeen bij de vorige grief is aangevoerd dient als hier herhaald en ingelast te worden beschouwd. Allereerst is de wijze van statutenwijziging helemaal niet relevant bij de beoordeling of op grond van de redelijkheid en billijkheid dient te worden afgeweken van het uitgangspunt van opzegbaarheid, nu vaststaat dat de overige gemeente en de provincie de wegvallende bijdrage van de gemeente Amsterdam zullen opvangen. De rechtbank miskent dat de Stichting dus helemaal niet de weggevallen bijdrage van Amsterdam "*op andere wijze moet dekken*" dat doen immers de overige gemeenten en de provincie. Ook miskent de rechtbank dat het in casu slechts gaat om 10 procent van het totaal en niet om alle bijdragen. Het blijft onduidelijk waarom een Stichting niet met 90 procent van haar vroegere inkomsten zou kunnen functioneren of waarom zij niet voor 10 procent elders inkomsten zou kunnen genereren. De statuten van de stichting bepalen uitdrukkelijk dat er diverse mogelijke inkomstenbronnen gelden, waarvan subsidies of de onderhavige overeenkomst er slechts één is.

44. Ten tweede is het oordeel van de rechtbank dat de statuten in de weg zouden staan aan de mogelijkheid om op andere wijze(n) een exploitatietekort te dekken feitelijk onjuist. De gemeente Amsterdam heeft in eerste aanleg (Proces Verbaal van de comparitie) gemotiveerd betwist dat de Stichting nooit in afwijking van de statuten een stuk grond zou kunnen verkopen om zo haar continuïteit te kunnen borgen. Verkoop van kleine stukken grond teneinde de continuïteit van het natuurgebied te bewaken is wel degelijk toegestaan binnen de statuten. Artikelen 2. lid 2 en 3 onder f

bepalen expliciet dat de stichting juist wel grond mag verkopen, mits dit - kort samengevat - aan het natuurgebied als geheel geen afbreuk doet. Zeker in het onwaarschijnlijke geval van een gering exploitatietekort van 10 procent kan dit uitkomst bieden. Circa de helft van de gronden van de Stichting word in 1932 om niet ingebracht door de gemeente Amsterdam. Deze gronden blijven eigendom van de Stichting en vertegenwoordigen een waarde van enkele miljoenen. Het verhuren of verpachten van delen van het natuurgebied past eveneens binnen de statuten. Ook daarmee kunnen inkomsten worden gegenereerd. Bovendien zijn er juridisch wel degelijk mogelijkheden om de statuten te wijzigen als de nood aan de man is. De gemeente Amsterdam brengt een juridische notitie in het geding (productie 2), waarin de [redacted], kandidaat-notaris bij Nauta Dutilh, dit bevestigt:

"*Op grond van het voorgaande is het mogelijk om de doelomschrijving van de Statuten met de toepassing van artikel 2:294 BW te wijzigen. Hoewel het, als gezegd, een discretionaire bevoegdheid van de rechter betreft, is het artikel nu juist geschreven om te voorkomen dat de statuten (en meer specifiek de doelomschrijving) van een stichting onveranderlijk worden gemaakt, terwijl de ontwikkelingen die zich in de tachtig jaar na de oprichting hebben voorgedaan hier wellicht een sterke aanleiding toe geven. Het is in dit geval goed verdedigbaar dat zonder de wijziging van het doel gevolgen kunnen optreden die bij de oprichting redelijkerwijze niet zijn gewild, namelijk het niet in stand kunnen houden van het behoud van de Natuurterreinen door een blijvend financieel tekort. Dit financiële tekort kan worden opgevangen door de doelomschrijving zodanig aan te passen dat bepaalde Natuurterreinen toch kunnen worden verkocht en/of dat er toegangsgeld kan worden geheven in (delen van) de Natuurterreinen, dit alles ter behoud van het natuurschoon in het Gooi. Een dergelijke aanpassing van het doel zou nauw verwant kunnen worden geacht met het huidige doel, nu deze al vervreemding van kleinere Natuurterreinen toestaat en het vervreemden van gronden wenselijk is met het oog op het behoud van het natuurgebied als geheel. Het heffen van toegangsgelden zou binnen het doel kunnen passen, indien dit bijdraagt aan het blijven verzekeren van genot van het natuurschoon. Dat zou het geval zijn, nu de bezoekers nog steeds toegang hebben tot de gebieden, echter wel tegen een (kleine) vergoeding*.".

45. Daarbij heeft de gemeente in eerste aanleg onbetwist aangevoerd dat de Stichting ook op andere wijze dan verkoop van grond inkomsten zou kunnen genereren. Zo heeft de gemeente bijvoorbeeld gewezen op de mogelijkheid om parkeergeld te heffen, om private investeerders aan te trekken, om een horecagelegenheid te openen en om toegang te heffen voor het kamperen (pagina 3 van het Proces-Verbaal van de comparitie). Ook kan de stichting extra sponsoren werven, hetgeen bijvoorbeeld ook gebeurt om het groen binnen de gemeente Amsterdam op peil te kunnen houden (zie artikel ' Groen in de buurt meer in trek in Amsterdam', Parool 16 november 2013, productie 3). Daarbij is relevant dat de Stichting naast de bijdrage van de deelnemende overheden gelden van de Steun Stichting Goois Natuurreservaat ontvangt voor projecten. Zo draagt de postcodeloterij tot nog toe steeds jaarlijks 9 ton euro bij.

46. Het oordeel van de rechtbank dat dat de Stichting ' *gezien haar statuten slechts beperkte mogelijkheden heeft om op andere wijze haar exploitatietekort te dekken'* is dus niet relevant nu de overige gemeenten en Provincie het tekort dekken en de wegvallende bijdrage slechts 10 procent van het totaal betreft en het oordeel is bovendien feitelijk onjuist.

Grief 6

47. De rechtbank heeft ten onrechte geoordeeld in r.o. 4.4: '*uit de statuten, in samenhang met de participantenovereenkomst en de toelichting daarop een gezamenlijke verantwoordelijkheid blijkt voor het erfgoed*. In het verlengde hiervan oordeelt de rechtbank in r.o. 4.5 ten onrechte "*dat de participanten zich gezien de statuten en de participantenovereenkomst, opdat de Stichting haar doel kan vervullen, verbonden hebben gezamenlijk de verantwoordelijkheid te nemen voor het tekort van de Stichting teneinde de continuïteit van de zorg voor de natuurterreinen door de jaren heen te waarborgen."*

Toelichting

48. Ten onrechte heeft de rechtbank de zorg voor het landschap aangemerkt als '*gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de deelnemende gemeenten'*. De zorg voor het landschap (het beheer van natuurterreinen) betreft een publieke taak van de provincie. Het behoud van het natuurgebied valt daarmee onder de verantwoordelijkheid van de Provincie.

49. Ook territoriaal is er geen publieke taak weggelegd voor de gemeente Amsterdam. Omdat het natuurreservaat is gelegen binnen de Gooise gemeenten, zijn het enkel de Gooise gemeenten die publiekrechtelijk gezag hebben in het gebied en bijvoorbeeld bestemmingsplannen kunnen maken/wijzigen. De gemeente Amsterdam heeft op dit vlak geen enkele verantwoordelijkheid.

50. In aanvulling daarop staat het gemeenten vrij om - indien en voor zover zij voldoende belang hebben bij samenwerking - samen op te trekken op basis van vrijwilligheid. Vaak gebeurt dat in een zogenaamde gemeenschappelijke regeling. Een gemeenschappelijke regeling is gebaseerd op vrijwillige deelname wegens een gemeenschappelijk belang en daarmee naar haar aard opzegbaar. Het staat een gemeente vrij de samenwerking te beëindigen op het moment dat haar belang bij samenwerking niet meer voldoende aanwezig is. Van een verplichting is geen sprake (Memorie van Toelichting bij de wet gemeenschappelijke regelingen anno 1992, Tweede Kamer, zitting 1980-1981, 16538, nr. 3).

51. In de toelichting behorende bij de overeenkomst blijkt dat alle partijen zoveel mogelijk hebben willen aansluiten bij een gemeenschappelijke regeling. In de toelichting is onder meer het volgende vermeld op pagina's 1 en 3:

> "*Bepaalde omstandigheden hebben ertoe geleid dat participanten zich eind 1987 unaniem realiseerden dat de stichting in feite al jarenlang functioneerde als ware zij een gemeenschappelijke regeling.* […]
> *De participanten besloten vervolgens een herziening van de statuten voor de stichting te bevorderen. Die herziening zou zodanig moeten zijn dat de statuten – zoveel als mogelijk is – zouden gaan lijken op het statuut voor een gemeenschappelijke regeling.*
> […]
> *Het bepaalde in de* […] *overeenkomst in samenhang met het bepaalde in de herziene statuten wordt geacht voor de participanten een regeling te betekenen die enkele belangrijke voordelen van een gemeenschappelijke regeling biedt en tevens enkele aantrekkelijke kanten van budgetfinanciering vertoont*.".

52. Partijen hebben aangesloten bij een gemeenschappelijke regeling en hebben daarmee beoogd een vrijwillige samenwerking aan te gaan. Partijen hadden op dat moment een gemeenschappelijk belang. Er is derhalve geen sprake van een gezamenlijke (publiekrechtelijke) verantwoordelijkheid. De verantwoordelijkheid voor het natuurgebied is door het Rijk gelegd bij de Provincie. Een dergelijke verantwoordelijkheid kan niet in een privaatrechtelijke overeenkomst tussen gemeenten worden gecreëerd in strijd met de publieke taakverdeling vanuit het Rijk, laat staan dat dit voor eeuwig zou gelden en aan opzegging in de weg zou staan.

53. Partijen zijn een vrijwillige samenwerking aangegaan op basis van een (destijds) gemeenschappelijk belang. Van een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het cultureel erfgoed is geen sprake.

Grief 7

54. De rechtbank heeft ten onrechte niet alle relevante feiten/omstandigheden ten grondslag gelegd aan het oordeel dat geen zwaarwegende opzeggrond aanwezig is in r.o.4.5:
"*De gemeente Amsterdam heeft wat betreft de zwaarwegende gronden gewezen op een wijziging van haar beleid; de gemeente wil zich meer richten op het groen in (de directe nabijheid) van de stad. De gemeente Amsterdam heeft voorts aangevoerd dat steeds minder Amsterdammers het natuurreservaat van de Stichting bezoeken, dat het Gooi voor de Amsterdammers een steeds minder belangrijk recreatiegebied vormt en dat de gemeente Amsterdam genoodzaakt is tot bezuinigen*".

Toelichting

55. De gemeente heeft meer aangevoerd als motivering van de reden van opzegging dan in het vonnis is opgenomen. Ten onrechte heeft de rechtbank de reden van de gemeente Amsterdam voor opzegging onvolledig opgenomen in de feiten.

56. De reden voor opzegging vormt 1) een wens vanuit de gemeenteraad om de middelen voor groen daar in te zetten waar ze noodzakelijk zijn en gewenst door de ingezetenen van Amsterdam 2) de conclusies uit het daarop volgend onderzoek dat de gemeente Amsterdam onvoldoende geld en belang heeft bij voortzetting en dat het gebied primair de verantwoordelijkheid is van geïntimeerden, met name de provincie, en 3) het vervolgens uitvoeren van deze wens door het bestuur van de gemeente.

57. Op 16 december 2010 werd, tijdens de behandeling van de begroting voor 2011, in de gemeenteraad een motie aangenomen om de financiële bijdrage aan alle recreatieschappen te heroverwegen (gemeenteblad 2010, afd 1, nr. 891, productie 4). Als gevolg daarvan gaf het bestuur van de gemeente Amsterdam de opdracht om de regionale samenwerking op het gebied van groen en ruimtelijke ontwikkeling van het landschap opnieuw te bekijken. Het beleid van de gemeente Amsterdam is al geruime tijd gericht op niet méér, maar beter lokaal groen. Om die doelstelling te kunnen blijven realiseren bleek, mede als gevolg van bezuinigingen door het Rijk op natuur en groen en de gemeentelijke heroverwegingen, herverdeling van de middelen noodzakelijk. De bestuursopdracht bepaalt op pagina 1 (productie 8 bij de dagvaarding in eerste aanleg):

" Het doel van de opdracht is om Amsterdam in staat te stellen beter te functioneren in de regionale samenwerking op het gebied van grond en ruimtelijke ontwikkeling in het landschap van de regio. Deelname van de verschillende overleggen moet transparanter en effectiever en met zo min mogelijk middelen. De inzet van de middelen moet gericht zijn op de vitale belangen van de stad.".

58. Uit pagina's 4,5 en 18 van het onderzoek 'Amsterdamse inzet in het Metropolitaan Landschap' (productie 10 bij de dagvaarding in eerste aanleg) blijkt dat de agenda bij het Goois Natuurreservaat wordt gedomineerd door enkel lokale belangen en dat het Amsterdams stedelijk belang bijna geen rol speelt. Het gebied ligt duidelijk buiten de Amsterdamse invloedssfeer. Ook zonder deelname van Amsterdam blijft de kwaliteit van dit gebied in stand door de financieringsstructuur (de overige gemeenten zullen de bijdrage opvangen). Naast de financiële bijdrage drukt ook de bestuurlijke inzet zwaar op de gemeente, zeker gezien de toch al geringe bijdrage en de agenda met slechts lokale belangen. Bovendien blijkt uit pagina 20 van het Groot Groen Onderzoek uit 2007 (productie 6 bij de CvA in eerste aanleg) dat van alle ondervraagde Amsterdammers nog geen 1 procent vaak in het Goois Natuurreservaat komt. Uit het Groot Groen onderzoek uit 2013 blijkt dat dit percentage verder is afgenomen naar afgerond nul procent. De tendens dat de ingezeten van Amsterdam steeds minder recreëren in verder liggende gebieden zet zich dus onverminderd voort (zie ook hetgeen hieromtrent is opgemerkt bij grief 4).

    Het bestuur van de gemeente Amsterdam is gehouden de belangen van haar ingezeten zo goed mogelijk te behartigen. In dit geval blijkt uit de onderzoeken dat de belangen van de ingezetenen van Amsterdam meer worden gediend door het in voldoende kwaliteit kunnen onderhouden van lokaal groen. Daarbij geldt bovendien dat de gemeente Amsterdam ook lokaal op groen heeft moeten bezuinigen. Op de structurele kosten voor groen zijn over 2012 en 2013 heeft de gemeente Amsterdam ruim 15 procent moeten bezuinigen. Zo zijn bijvoorbeeld ook subsidies voor het Amsterdamse bos en Artis drastisch (circa 30 procent) verlaagd. Het belang om haar schaarse middelen conform beleid lokaal te kunnen inzetten en daarmee het Amsterdam groen naar behoren te kunnen onderhouden weegt voor de gemeente Amsterdam dus onverminderd zwaar.

59. Op 12 oktober 2011 (productie 17 bij de dagvaarding in eerste aanleg) besluit de Amsterdamse gemeenteraad om zo snel mogelijk uit het Goois Natuurreservaat te treden omdat de provincie de primaire verantwoordelijkheid draagt voor de natuur, de Gooise gemeenten er belang bij hebben nu het hun grondgebied betreft en de bijdrage zullen opvangen en tot slot omdat de bezuinigingsopgave dit noodzakelijk maakt.

60. Het verdelen en inzetten van de schaarse middelen is bij uitstek een publieke taak die is voorbehouden aan de gemeenteraad en het gemeentebestuur. Deze organen worden geacht daarmee het algemeen belang te dienen. Indien de Raad en/of het bestuur van een bepaalde gemeente besluit om haar schaarse middelen op een bepaalde wijze in te zette en om die reden een overeenkomst te beëindigen, dan ligt het niet voor de hand strenge juridische eisen aan de opzegging te verbinden. Daarmee zou immers het hele (politieke) systeem van verdeling van taken en bevoegdheden worden gefrustreerd.

61. Het opzeggen van de overeenkomst is voor de gemeente Amsterdam dus geen ‘eigen keuze’ maar een noodzakelijk besluit om het groen dat binnen haar invloedsfeer ligt en van belang is voor haar ingezetenen voldoende te kunnen blijven onderhouden. De beslissing van de rechtbank maakt dat dergelijke noodzakelijke keuzes niet meer door het bestuur kunnen worden gemaakt. Dit heeft tot onwenselijk gevolg dat het zittend bestuur het toekomstig gekozen nieuwe bestuur kan gijzelen door verplichtingen aan te gaan die door de daaraan gegeven formulering onaantastbaar zouden zijn en in beginsel eeuwigdurend zouden gelden[1]. Om die reden dienen financiële belangen en beleidsmatige keuzes in overeenkomsten met overheden wel degelijk als zwaarwegend te worden aangemerkt (zie ook onderdeel 3.15 van de opinie van, productie 1).

62. Om die reden blijkt uit De Ronde Venen/Stedin en HR 9 november 2012, LJN BX0736 (Hoogheemraadschap van Rijnland) dat beleidswijzigingen bij overheidsovereenkomsten wel degelijk een relevante reden voor opzegging kunnen zijn. Dat het bij de opzegging rechtstreeks gemoeide belang van de overheid relatief beperkt is, doet daar niet aan af (zie HR 9 november 2012, waar het ging om een geringe jaarlijkse vergoeding voor gebruik van een steiger).

Grief 8

63. Ten onrechte oordeelt de rechtbank in r.o. 4.4. ‘ *gezien de aard en inhoud van de participantenovereenkomst, in samenhang bezien met de hiervoor genoemde omstandigheden van het geval, brengen de eisen van redelijkheid en billijkheid met zich dat opzegging van de participantenovereenkomst slechts mogelijk is indoen een voldoende zwaarwegende grond voor opzegging bestaat*”.

64. Ten onrechte oordeelt de rechtbank dat in dit geval moet worden afgeweken van de hoofdregel, terwijl geen sprake is van (bijzondere mate van) afhankelijkheid.

Toelichting

65. Deze grief richt zich tegen het oordeel van de rechtbank dat een zwaarwegende opzeggrond is vereist en vormt daarmee de conclusie van alle voorgaande grieven tezamen. Hetgeen is de voorgaande grieven is opgemerkt wordt geacht hier te zijn herhaald en ingelast.

66. Voor de beoordeling of opzegbaarheid in casu mogelijk is volgens de hoofdregel, dan wel in het concrete geval opzegging alleen mogelijk is op zwaarwegende grond, dient gelet te worden op de aard en inhoud van de overeenkomst, in samenhang met de overige omstandigheden van het geval.

67. In casu blijkt uit de overeenkomst zelf dat partijen geen verplichting voor onbepaalde tijd wilden aangaan: de bijdrage is uitdrukkelijk slechts voor een beperkte periode

[1] M.K.G. Tjepkema, *Nadeelcompensatie op basis van het égalitébeginsel*, diss. Leiden 2010, p.. 413

toegezegd, waarna partijen opnieuw moesten bezien welke bijdrage zij wensten te leveren. Daarnaast geldt ten aanzien van de Gemeente Amsterdam dat de bijdrage in de afgelopen decennia gestaag is teruggebracht wegens het teruglopen aantal bezoekers vanuit Amsterdam, hetgeen onderstreept dat er op moment van aangaan van de overeenkomst geen redelijke verwachting kon bestaan dat de bijdrage voor onbepaalde tijd ongewijzigd zou blijven. De Stichting en de overige deelnemende overheidsorganen wisten dit en konden dit voorzien; de statuten van de Stichting bepalen daarnaast uitdrukkelijk dat er diverse mogelijke inkomstenbronnen gelden, waarvan subsidies of de onderhavige overeenkomst er slechts één is.

68. Daarnaast volgt ook uit de aard van de overeenkomst dat de verwachtingen omtrent voortduren slechts beperkt mochten zijn. Het betreft een overeenkomst met een overheidsinstantie: zoals blijkt uit De Ronde Venen/Stedin en HR 9 november 2012, LJN BX0736 (Hoogheemraadschap van Rijnland) geldt bij dergelijke overeenkomsten dat beleidswijzigingen een relevante reden voor opzegging kunnen zijn. Dat het bij de opzegging rechtstreeks gemoeide belang van de overheid relatief beperkt is, doet daar niet aan af (zie HR 9 november 2012, waar het ging om een geringe jaarlijkse vergoeding voor gebruik van een steiger). De Rechtbank miskent dit door in r.o. 4.5 de beleidswijziging als ‘eigen keuze’ van de gemeente aan te merken, en daarmee blijkbaar dit als voor de beoordeling irrelevante omstandigheid te beschouwen.

69. Dit beperkte karakter van de Overeenkomst wordt verder ondersteund door het gegeven dat het in wezen gaat om een subsidieovereenkomst. Dergelijke subsidies geven uit de aard der zaak geen oneindige aanspraken. Alhoewel de onderhavige overeenkomst niet in de vorm van een subsidie is gegoten, zijn de in het publiekrecht gevormde rechtsopvattingen op dit punt mede relevant voor de civielrechtelijke opvattingen.

70. Nu aard en inhoud van de overeenkomst de principiële opzegbaarheid van de overeenkomst versterken, resteert de vraag of andere omstandigheden in casu toch zouden leiden tot onopzegbaarheid behoudens zwaarwegende grond. Het gewijzigde beleid, als gevolg van het feit dat de inwoners van de gemeente Amsterdam tegenwoordig minder belang hebben bij het natuurschoon in het Gooi en de noodzaak tot bezuinigen vormen een gewijzigde omstandigheid die zelf al een redelijke grond voor opzegging vormt.

71. Daartegenover vormt een bijdrage van 10 procent geen zodanige grote mate van afhankelijkheid dat dit ertoe zou kunnen leiden dat een zwaarwegende grond voor opzegging nodig is, nog los van het feit dat de overige gemeenten en de provincie deze wegvallende bijdrage zullen opvangen. De bewijslast, dat sprake is van zodanige afhankelijkheid dat dit leidt tot onopzegbaarheid, rust op geïntimeerden. Hieromtrent is niets aangevoerd; in het bijzonder is niet duidelijk gemaakt wat de concrete gevolgen zouden zijn van onderhavige opzegging. Gezien het voorgaande is het onwaarschijnlijk dat dit het functioneren van de Stichting wezenlijk zou belemmeren. Dit alles geldt te meer nu er op geen moment een redelijke verwachting heeft bestaan dat deze bijdrage van 10 procent zou worden voortgezet.

72. De ‘grote mate’ van afhankelijkheid die de Hoge Raad in casuïstische uitzonderingsgevallen heeft benoemd lijkt vooral betrekking te hebben op een afhankelijkheid van een bepaalde fysieke locatie (als in Kakkenberg/Kakkenberg).

Financieel nadeel is op zichzelf niet voldoende om te leiden tot onopzegbaarheid behoudens zwaarwegende grond (zie nr. 3.17 van de opinie, productie 1).

73. De aard en inhoud van de overeenkomst en de bijkomende omstandigheden van het geval rechtvaardigen derhalve geen uitzondering op de hoofdregel. Het vonnis van de rechtbank is daarmee in strijd met het gelden recht, hetgeen [redacted] bevestigt in zijn opinie (productie 1) op pagina 14 onderaan:

    "3.20 Concluderend lijkt de beoordeling door de Rechtbank in het onderhavige vonnis niet in lijn te zijn met het geldend recht"..

74. Bovendien als er al omstandigheden zouden zijn die afwijking op de hoofdregel zouden rechtvaardigen, dan hadden die conform jurisprudentie hoogstens invloed gehad op de duur van een eventuele opzegtermijn of de hoogte van een eventuele vergoeding en niet geleid tot het eisen van een zwaarwegende opzeggrond voor opzegging. Zelfs in zaken waarin vaststaat dat de wederpartij voor een groot deel afhankelijk was van het voorzetten van de overeenkomst en sprake was van een langdurige relatie, oordeelt de Hoge Raad dat dergelijke omstandigheden hoogstens kunnen leiden tot een langere opzegtermijn/schadevergoeding en niet tot het vereisen van een zwaarwegende opzeggrond (zie bijvoorbeeld HR 14 juni 2013, LJN:BZ4163 en ook de opinie van [redacted], onderdelen 3.9, 3.10 en 3.10.).

<u>Grief 9</u>

75. Ten onrechte heeft de rechtbank in r.o. 4.5 overwogen dat de gemeente Amsterdam geen zwaarwegende opzeggrond heeft: " *De rechtbank is van oordeel dat deze gronden afzonderlijk en in samenhang beschouwd*' tot en met '*een voldoende zwaarwegende grond voor opzegging op*".

<u>Toelichting</u>

76. Zoals aangevoerd in grief 7 vormen financiële belangen en beleidswijzigingen wel degelijk een voldoende grond voor opzegging. Hetgeen bij grief 7 is aangevoerd wordt geacht hier te zijn herhaald en ingelast evenals onderdeel 3.15 van de opinie, productie 1.

77. Het oordeel van de rechtbank dat de beleidsmatige en financiële belangen van de gemeente Amsterdam geen zwaarwegende opzeggrond zouden vormen maakt de overeenkomst bovendien feitelijk onopzegbaar. Voor een overheidsorgaan bestaat er immers geen zwaarwegender grond dan onvoldoende geld en belang.

<u>Grief 10</u>

78. Ten onrechte oordeelt de rechtbank in r.o. 4.5 "*dat partijen zich hebben verbonden gezamenlijk de verantwoordelijkheid te nemen voor het tekort van de Stichting teneinde de continuïteit van de zorg voor de natuurterreinen door de jaren heen te waarborgen. In die context levert noch een wijziging van gemeentelijk beleid, noch de gestelde afname van het aantal Amsterdammers dat de terreinen bezoekt een voldoende zwaarwegende grond voor opzegging op"*.

Toelichting

79. Ook uit dit oordeel blijkt dat opzegging van deze overeenkomst volgens de rechtbank in beginsel helemaal niet mogelijk is. De rechtbank neemt ten onrechte (zie grief 6) een gezamenlijke verantwoordelijkheid aan voor de continuïteit van de natuurterreinen door de jaren heen. Zoals aangevoerd bij grief 6 is de zorg voor dit natuurterrein een publieke taak van de Provincie en zijn alleen de Gooise gemeenten publiekrechtelijk ter plaatste bevoegd. De samenwerking tussen partijen was en is gebaseerd op het uitgangspunt van vrijwilligheid.

80. De onjuiste aanname van een gezamenlijke verantwoordelijkheid maakt volgens de rechtbank dat de overeenkomst in beginsel niet opzegbaar is. Voor een bestuursorgaan zijn beleidswijzigingen en financiële belangen immers doorgaans dé reden om een bijdrage stop te zetten. Daarmee miskent de rechtbank wederom de jurisprudentie van de Hoge Raad. Hetgeen is opgemerkt bij grieven 2, 3, 4, 7, 8 en 9 dient hier als herhaald en ingelast te worden beschouwd.

Grief 11

81. Ten onrechte heeft de rechtbank in r.o. 4.6 overwogen dat '*het aanbod driemaal de jaarlijkse bijdrage aan participanten te vergoeden in die omstandigheden onvoldoende is om alsnog tot een rechtsgeldige opzegging te kunnen concluderen*.'.

Toelichting

82. Uit deze overweging maakt de gemeente op dat de rechtbank wellicht alsnog tot een zwaarwegende opzeggrond zou hebben geconcludeerd indien een hogere vergoeding zou zijn geboden door de gemeente Amsterdam. Met deze overweging miskent de rechtbank wederom de Hoge Raad jurisprudentie. Immers, de aard en inhoud van de overeenkomst en de verwachting van partijen bij het sluiten daarvan bepalen of een uitzondering op de regel is gerechtvaardigd en eisen dienen te worden gesteld aan de duur van de opzegtermijn.

83. De rechtbank miskent dit door uit te gaan van het omgekeerde: indien maar voldoende opzegtermijn in acht zou worden genomen, dan zou dat de overeenkomst naar aard en inhoud opzegbaar maken is zonder zwaarwegende opzeggrond. Hetgeen is opgemerkt bij grieven 2 en 3 dient als hier herhaald en ingelast te worden beschouwd.

84. Van belang voor de vraag of een extra opzegtermijn/compensatie grondslag kan bestaan, lijkt volgens de Hoge Raad met name de afhankelijkheid van een bepaalde fysieke locatie. Voorts acht de Hoge Raad van belang of de wederpartij in haar bedrijfsvoering *in bijzondere mate* afhankelijk is bij de voortzetting van de overeenkomst. Daarbij acht de Hoge Raad bijvoorbeeld van belang:

    - Gedane investeringen die niet zijn terugverdiend
    - Of voldoende rekening had kunnen worden gehouden met de situatie na de opzegging en;
    - Kosten die moeten worden gemaakt voor het omschakelen naar de situatie na opzegging.

85. Van afhankelijkheid van een bepaalde fysieke locatie in dit geval geen sprake. Omstandigheden die zouden kunnen duiden op een bijzondere mate van afhankelijkheid niet zijn gesteld, en daarvan ook overigens niet is gebleken. De stichting heeft geen enkele omstandigheid vermeld waarop zou moeten worden geanticipeerd als gevolg van de opzegging. Daarmee bestaat er ook geen aanleiding voor het hanteren van een opzegtermijn c.q. schadevergoeding. Dit gegeven, samen met het feit dat de gemeente Amsterdam de opzegging bijna een jaar van te voren aankondigde, maakt dat een vergoeding van driemaal de jaarlijkse bijdrage meer dan redelijk dient te worden geacht.

86. Voor het geval het Hof de opzegging van de overeenkomst rechtsgeldig acht, maar zou oordelen dat de inachtgenomen termijn voor aankondiging van de opzegging en/of de aangeboden compensatie van drie maal de jaarlijkse bijdrage in de gegeven omstandigheden van het geval ontoereikend zou zijn, verzoekt de gemeente het Hof de hoogte van een verschuldigde compensatie in goede justitie te bepalen, met een maximum van vijf jaar.

Eiswijziging

87. De gemeente wijzigt om die reden haar eis als volgt:

dat het gerechtshof moge behagen, bij arrest, voor zover mogelijk uitvoerbaar bij voorraad:

1. Te vernietigen het door de rechtbank Amsterdam op 17 juli 2013 tussen appellante als eiseres en geïntimeerden als gedaagden gewezen vonnis in de zaak met zaaknummer/rolnummer 520248/HA ZA 12-764;

2. Primair:
I. Voor recht te verklaren dat appellante de overeenkomst (productie 4 bij de dagvaarding in eerste aanleg) rechtsgeldig heeft opgezegd per 1 januari 2012;
II. Voor recht te verklaren dat appellante geen (schade)vergoeding verschuldigd is aan een of meerdere van de geïntimeerden als gevolg van deze beëindiging van de overeenkomst;
2. Subsidiair
Voor recht te verklaren dat appellante vanaf 1 januari 2012 niet langer gehouden is bij te dragen in het exploitatietekort van de Stichting;
2. Meer subsidiair:
Voor recht te verklaren dat appellante de overeenkomst (productie 4 bij de dagvaarding in eerste aanleg) rechtsgeldig heeft opgezegd per 1 januari 2012 en daarbij de hoogte van een verschuldigde compensatie in goede justitie te bepalen, met een maximum van vijf jaar.

3. Geïntimeerden te veroordelen om, voor het geval appellante ten tijde van het wijzen van arrest bijdragen voor de exploitatie vanaf 1 januari 2015 zal hebben betaald, deze bijdragen, vermeerderd met de wettelijke rente vanaf de dag van betaling tot de dag van terugbetaling, aan appellante te restitueren en de ingevolge het vonnis van de rechtbank betaalde proceskosten terug te betalen;

4. geïntimeerden te veroordelen in de proceskosten van appellante in beide instanties, de nakosten daaronder begrepen, onder de bepaling dat indien de proceskosten niet binnen veertien dagen na de dag waarop het arrest is gewezen aan appellante zijn voldaan, daarover vanaf de veertiende dag wettelijke rente verschuldigd is.

Bewijs

88. Voor zover Uw Hof mocht overwegen dat dit opportuun is, biedt appellante hierbij nogmaals uitdrukkelijk aan om al haar stellingen te bewijzen, zulks door middel van alle middelen rechtens, waaronder door het doen horen van getuigen, die de noodzaak van de beleidswijziging en het effect van de bezuinigingen daarop kunnen bevestigen. Deze aanbieding doet appellante onder uitdrukkelijk protest van gehoudenheid daartoe, en zonder daarmee enige bewijslast te aanvaarden, welke anders niet op haar zou rusten.

MITSDIEN

het Gerechtshof moge behagen bij uitvoerbaar bij voorraad verklaard arrest het vonnis waarvan beroep te vernietigen en te beslissen overeenkomstig de eis(en) in deze memorie (randnummer 87).

Procesadvocaat,

Deze zaak wordt behandeld door:
Gemeente Amsterdam
Huisadvocaat
mr. A.L. Bervoets
Postbus 202
1000 AE Amsterdam
tel: 020 – 552 24 89
fax: 020 – 552 23 48

INVENTARISLIJST PRODUCTIES MR. P.F.P. NABBEN

Inzake: Participanten GNR/Gemeente Amsterdam
Comparitie: 30 mei 2013 te 9:30 uur rechtbank Amsterdam
Zaaknummer: C/13/520248

11. Overzicht beheerlasten/hectare/jaar van het GNR en van vergelijkbare organisaties;
12. Berekening algemene uitkering gemeente Naarden met betrekking tot de WOZ-waarden;
13. Hoofdlijnen Begroting 2013 – Gemeente Amsterdam;
14. Overzicht bezuinigingen van gemeente Hilversum in relatie tot de begroting (de heer [redacted] adviseur Concern Financiën Gemeente Hilversum).

Gemeente Amsterdam
Dienst Belastingen

Team Marktanalyse

[redacted]
Teamleider

8 februari 2013

In opdracht van [redacted]
PMB Amsterdam

[redacted]
DRO Amsterdam

VERTROUWELIJK

De invloed natuurgebieden op de waarde van een woning.

Probleemstelling
Door de gemeenteraad is eind 2011 besloten uit het samenwerkingsverband Gooise Natuurreservaat te stappen en uit het Recreatieschap Vinkeveense Plassen (gemeenschappelijke regeling met als participanten Amsterdam en de gemeente Ronde Venen). Met de betrokkenen (overige deelnemers in Stichting en Gemeenschappelijke Regeling) is overleg over de condities.

Vraagstelling
PMB vaagt aan DBGA naar argumenten of de aanwezigheid van natuurgebieden, in casu de Vinkeveense Plassen, invloed heeft op de waarde van een nabij gelegen woning. Dit in verband met gespreksonderhandelingen.

Bronvermelding

In de in deze notitie opgenomen argumentatie is aansluiting gezocht bij verschillende studies naar het prijseffect van natuur op woonmilieus. Daarbij zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- Natuurlijk vermogen, een empirische studie naar de economische waardering van natuurgebieden in het algemeen en de Oostvaardersplassen in het bijzonder van SEO, 1998;
- Residuele groenwaarde van [redacted], 2006;
- De waarde van groen en water bij woningbouw, [redacted], ASRE, 2007

Argumentatie

Bij de vraag komen verschillende gevoelens naar boven. Natuur vinden Nederlanders erg belangrijk maar natuur legt het altijd af tegen de economie. Natuurgebieden hebben een collectief karakter. Het is van ons allemaal. Belangrijke aspecten ten aanzien van natuur zijn aanwezigheid, bereikbaarheid, nabijheid, de grootte en rust en de inrichting. Logisch is te veronderstellen dat kopers vaak bereidt zijn (iets) meer te betalen voor een woning nabij groen, dan kopers betalen voor dezelfde woning zonder groen in de buurt. Hieruit kan men concluderen dat 'groen' en 'water' een meerwaarde hebben op de prijs van woningen. Dit effect is echter niet volledig objectief te bepalen. Er zijn wetenschappelijke onderzoeken en studies gedaan maar door de verschillende invloedsfactoren op de waarde van een woning is er geen eenduidige antwoord geven over het 'groeneffect'. Wonen in nabijheid van 'groen' en 'water' kan worden uitgelegd als wonen aan onder meer de kust, bij bossen, nabij rivieren en rondom de (grote) plassen.

In Nederland is het onderzoek naar prijseffecten van 'groen' en water' op woningbouw redelijk nieuw en nog niet uitvoerig gedaan. Er is wel een algemeen gevoel dat er een (hoge) meerwaarde is. De waarde-effecten van 'groen' en 'water' bij het ontwikkelen van woongebieden en het effect op de prijsvorming van woningen, is vanuit verschillende invalshoeken onderzocht. De conclusie is dat het reëel is ervan uit te gaan dat bij woningbouw in de uitbreidingslocaties openbaar groen en water een waardeverhogend effect hebben voor (bestaande en nieuwe) woningbouw. Onderzoek in binnen- en buitenland naar prijseffecten voor bestaande woningen wijst duidelijk op een positief prijseffect. Gemiddelde genomen is een prijseffect van minimaal ongeveer 5% binnen een straal van 500 meter een verantwoord uitgangspunt. De werkelijke effecten kunnen echter volgens onderzoekers hoger uitpakken. Afhankelijk van de verschillende factoren is een positief prijseffect volgens sommige onderzoekers van 10% tot 20% zeker mogelijk. De genoemde dimensies zijn:

- Aard en verschijningsvormen van groen en water (ook in combinatie)
- Fysieke en ruimtelijke kenmerken van het stedelijk gebeid
- Sociale en economische kenmerken van de consument

Andere belangrijke factoren zijn bereikbaarheid, natuurlijke kwaliteit, ruimtelijke vorm en omvang en ouderdom. Daarnaast hebben de volgende kenmerken invloed: geografische, sociaal – demografische, en fysieke woonomgevingvormen zoals het inkomensniveau.

Onderzocht en bekend is dat het aanleggen van groen en water in een nieuw aan te leggen woongebied een waardeverhogend effect heeft voor nieuw op te leveren woningen. En dan met name in de vrije sector waar de prijselasticiteit hoger dan bij

woningen die niet aan prijsgrenzen zijn gebonden. Dit blijkt bijvoorbeeld uit prijsverschillen in Lelystad, een stad gelegen aan de Oostvaardersplassen.
Geconcludeerd kan worden dat de vraag naar groene woonmilieus stijgende is.
Groen is een schaars goed. Volgens onderzoekers heeft groen een aantoonbaar waardeverhogend effect op de omliggende woningen. Natuur heeft een positief effect op de economie van de stad. Het verhoogt de aantrekkelijkheid van de stad voor wonen, toerisme en recreatie. Het trekt bewoners en bezoekers die weer bedrijven aantrekken en de toeristenindustrie vergroot. Diverse wetenschappelijk onderzoeken zijn het erover eens dat de waarde van onroerend goed toeneemt door de nabijheid van groen en water (onder meer Luttik, 2000; Bervaes en Vreke, 2003; RPD, 2006). Edoch, de waarde van een woning is van veel verschillende factoren afhankelijk zoals de individuele ligging, grootte, ouderdom, vraag en aanbod, beschikbaarheid et cetera. Het is daarom erg moeilijk om residueel te bepalen wat de specifieke invloed van natuur op de woning precies is.
Uit diverse wetenschappelijke onderzoeksrapporten blijkt dat de waarde van groene woonomgevingen stijgende is. Het aanbod van groene woonomgevingen is beperkt. In de sociale context blijkt toch dat de meer 'harde' locatiekenmerken zoals bereikbaarheid, werkgelegenheid en voorzieningen in een de buurt een groter effect op de prijs hebben. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat andere wetenschappelijke onderzoeken stellen dat 'water' een groter effect op de waarde van onroerend goed heeft dan 'groen'. Dat is in het kader van de vraag relevant. Men concludeert echter dat op basis van bestudeerde literatuur de residuele 'groenwaarde' (of 'waterwaarde') niet objectief kan worden vastgesteld. Het heeft een meerwaarde, maar die waarde is niet geoperationaliseerd. Daarvoor is de bandbreedte tussen de verschillende onderzoeksresultaten te groot, aldus een onderzoeker. Toch is iedereen het erover eens dat aanwezigheid van 'groen' en 'water' een positief effect hebben op de waarde van woningen. De prijzen van woningen rondom een natuurgebied zijn vaak hoog en mensen geven een voorkeur aan het 'buiten' wonen.
In 1998 is door SEO[1] een onderzoek gedaan naar de economische waarde van de Oostvaardersplassen[2]. Uit dit onderzoek blijkt dat de 'economische waarde' zeer hoog is en wordt geschat op 600 miljoen gulden (prijspeil 1 juli 1998). In het kader van de gestelde vraag is het minder relevant om de economische waarde te weten van 'het natuurgebied' . Wat wel interessant is, is dat uit dit onderzoek bleek dat inwoners van Flevoland zeer veel waarde hechten aan de aanwezigheid van de Oostvaardersplassen. Niemand wil dat de Plassen verdwijnen. Mensen buiten Flevoland geven er volgens de onderzoekers minder om. Men concludeert dat het persoonlijke nut afneemt wanneer men verder van het gebied woont. Deze conclusie is interessant omdat daarmee een relatie gelegd kan worden met het effect op omliggende woningbouw. Het effect van de aanwezigheid van dit soort Plassen wordt minder relevant beschouwd wanneer men 'verderaf' woont. Dat kan betekenen dat de waarde-invloed van Vinkeveense Plassen op de omliggende woonomgeving en woningen hoger is dan de invloed op verderaf gelegen woonlokaties (steden) en woningen. Dat vindt steun uit studies waaruit eveneens blijkt dat aanwezigheid van de Oostvaardersplassen een verhoogde waarde van de woningen in de buurt veroorzaken. Ook worden in economische zin investeringen gedaan in infrastructuur en het verleggen van wegen en spoorlijnen om natuurgebieden te sparen. Dit is tevens een indicatie dat 'natuur' in economische zin een belangrijk karakter heeft met positieve invloed op de woon – en werkomgeving. Een woning aan 'groen' of 'water' wordt gezien als luxe. Niet alleen de aanwezigheid van

[1] Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam
[2] Onderzoek in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

‘water’ speelt een belangrijke rol, maar ook de aanwezige flora en fauna. Om dit verder te kunnen bevestigen is gekeken naar de advertenties van te koop staande woningen. In de advertenties wordt altijd de ligging en nabijheid van bij de Vinkeveense Plassen als een belangrijk voordeel benadrukt.

Resumé

De invloed van ‘groen’ en ‘water’ op de waarde van woning is moeilijk residueel te bepalen. Het is logisch te veronderstellen dat er een positief waarde-effect is. Ook diverse wetenschappelijke onderzoeken bevestigen dat er wel een positief effect is. Dit effect is alleen niet geoperationaliseerd. Belangrijke studies laten zien dat indien een woning direct aan ‘groen’ ligt, het positieve effect 5% bedraagt, en dat deze kan oplopen tot wellicht 20%. Er zijn veel invloedsfactoren die de prijs van een woning bepalen. Deze invloedsfactoren kunnen per locatie verschillen. Waarom woont de één liever in een stad en de ander aan een plas of aan de kust? Velen zijn het erover eens dat de factor ‘werk’ een belangrijk onderdeel is bij de keuze waarom iemand ergens gaat wonen. De nabije aanwezigheid van natuur wordt wel erg gewaardeerd. Veel mensen wonen graag nabij groene - en waterrijke gebieden. Afhankelijk van de eigen financiële mogelijkheden is men bereidt er zelfs meer voor te betalen. Eis is wel dat de bereikbaarheid goed moet zijn. De aspecten natuur en economie hebben een beinvloedend effect op elkaar. Groen en water trekken mensen aan, en dat trekt weer bedrijven aan[3]. Dat heeft een positief effect op de prijs van woningen. In het vervolg daarop heeft het wonen direct aan het water een nog hoger prijseffect. Dat effect wordt minder indien de afstand tussen de woning en het water groter wordt. Toch laat het onderzoek bij de Oostvaardersplassen zien dat het effect op een woongebied groot is. Dat is relevant voor de vraag.
De infrastructuur wordt aangepast en verlegd tegen hogere kosten, en de woningprijzen worden door de aanwezigheid van de Oostvaardersplassen positief beïnvloed. Dat hoeft niet per se hogere prijzen te zijn. Het kan ook als stabilisator optreden. De prijs wordt namelijk bepaald door vraag en aanbod en de huidige crisis maakt het inzicht daarop niet gemakkelijk.

Slotwoord

Deze notitie moest in een korte tijd worden opgesteld. Er is door de auteur geen onderzoek gedaan naar het effect van groen en water op de woningbouw in een natuurlijk gebeid. Er is gezocht naar argumenten die gebruikt kunnen worden bij onderhandelingsgesprekken en die zijn terug te vinden in diverse wetenschappelijke onderzoeksrapporten.
De Nederlandse woningmarkt zit in een crisis. De toestand op de woningmarkt nabij de Vinkeveense Plassen is niet bekend en ook niet onderzocht. Daarvoor is simpelweg meer tijd nodig dan gegeven en moet er nadrukkelijk gekeken worden naar prijsverschillen tussen de onderlinge woningen in een woongebied, en met woningen en woongebieden zonder natuurgebieden (stedelijke gebieden). Dat moet in tijd kunnen worden afgezet over een langere periode. Dergelijke onderzoeken zijn complex en duren ook heel erg lang.

[3] Rapporten benoemen niet wat voor soort bedrijven. De interpretatie is van onze kant dat het om lokale ondernemers zal gaan zoals detaillisten, en ondernemers in het toerisme - en recreatiesector.

Geachte leden van de Raadscommissie,

Samenvatting

Met deze brief informeer ik u over het hoger beroep dat de gemeente Amsterdam instelt tegen het vonnis van de rechtbank van Amsterdam van 17 juli jl. Bij dat vonnis heeft de rechtbank onze vordering, dat wij per 1 januari 2012 rechtmatig zijn uitgetreden uit de duurovereenkomst inzake het Goois Natuurreservaat, afgewezen. Wij zien voldoende kansen om in hoger beroep alsnog gelijk te krijgen. Aanleiding daarvoor is op hoofdlijnen het niet aansluiten bij de jurisprudentie van de Hoge Raad (het feit dat een zwaarwegende opzeggrond wordt vereist terwijl geen sprake is van bijzondere mate van financiële afhankelijkheid) en het oordeel dat onvoldoende geld en belang geen zwaarwegende opzeggrond zou vormen.

Geschiedenis

Uw raad heeft in oktober 2011 uitgesproken dat Amsterdam zo snel mogelijk en tegen zo laag mogelijke kosten uit (o.a.) het Goois Natuurreservaat (GNR) treedt. Wij hebben de duurovereenkomst, waarmee wij met het GNR verbonden zijn, schriftelijk per 1 januari 2012 opgezegd. In dezelfde brief hebben wij aangeboden de jaarlijkse bijdrage aan GNR nog drie jaar te blijven betalen.

De andere partners bij de duurovereenkomst ontkennen echter de mogelijkheid van uittreding. In februari 2012 heb ik met Jaap Bond, gedeputeerde van de provincie Noord Holland en voorzitter van GNR, en Elbert Roest, burgemeester van Laren en plv. voorzitter van GNR, afgesproken dit verschil van mening aan de rechter voor te leggen. De zitting vond plaats op 30 mei 2013.

Vonnis

Op 17 juli heeft de rechtbank vonnis gewezen. De Gemeente Amsterdam vroeg de rechtbank te bevestigen dat wij rechtmatig zijn uitgetreden per 1 januari 2012, met de toezegging nog 3 jaar door te betalen. GNR voerde voor de rechter aan dat de aard van de overeenkomst (een duurovereenkomst, gekoppeld aan statuten van de Stichting die het doel van de Stichting voor de eeuwigheid vastleggen) niet opzegbaar is.

De rechtbank heeft de vordering van Amsterdam afgewezen. Het argument van GNR dat de overeenkomst onopzegbaar is heeft de rechtbank ook afgewezen.

Hoewel de rechter concludeert dat de overeenkomst geen clausule bevat waar in geregeld is hoe uittreding moet gebeuren, heeft de rechter aangegeven dat dat niet betekent dat uittreding onmogelijk is.

Hoewel het uitzondering is op de regel, acht de rechtbank een zwaarwegende opzeggrond in dit geval noodzakelijk. Dit baseert de rechtbank met name op een lange samenwerking en een ‘gezamenlijke verantwoordelijkheid van het erfgoed’ en de statuten van de stichting. De lange samenwerking dient zicht volgende de Hoge Raad jurisprudentie te vertalen in de lengte van de opzegtermijn en niet in het vereiste van een zwaarwegende opzeggrond. Met de verantwoordelijkheid van het erfgoed lijkt de rechtbank een politieke uitspraak te doen. De verantwoordelijkheid ligt immers publiekrechtelijk en territoriaal niet bij de gemeente Amsterdam. Het inzetten van middelen is een keuze die de politiek dient te maken.
Bijkomend argument van de rechtbank is dat in de statuten van de Stichting is geregeld dat het doel van de Stichting het beheer tot in eeuwige dage van het natuurgebied in het Gooi is. In dezelfde

statuten staat dat het artikel waarin dit doel is vastgelegd niet gewijzigd mag worden. Hieruit concludeert de rechter dan de stichting beperkte mogelijkheden heeft om op andere manieren de exploitatiekosten te compenseren. Hiermee gaat de rechter voorbij aan het feit dat de overige gemeenten de bijdrage zullen opvangen.
De rechter oordeel dat Amsterdam kan uittreden, maar geeft ook aan dat Amsterdam onvoldoende aan heeft kunnen tonen dat daar een zwaarwegende grond voor bestaat. De aangevoerde belangen van de Gemeente Amsterdam: de keuze van het inzetten van de schaarse middelen, mede ingegeven door bezuinigingen en gebaseerd op onderzoek naar meerdere recreatieschappen, en het daadwerkelijk gebruik van de Amsterdammers van deze natuurgebieden, acht de rechtbank onvoldoende zwaarwegend:
"*Alle participanten hebben te maken met bezuinigingen. De beleidswijziging betreft een keuze van de Gemeente Amsterdam. De participanten hebben zich, gezien de statuten en de participantenovereenkomst, opdat de Stichting haar doel kan vervullen, verbonden gezamenlijk de verantwoordelijkheid te nemen voor het tekort van de Stichting teneinde de continuïteit van de zorg voor de natuurterreinen door de jaren heen te waarborgen. In die context levert noch een wijziging van gemeentelijk beleid, noch de gestelde afname van het aantal Amsterdammers dat de terreinen van de Stichting bezoekt een voldoende zwaarwegende grond voor opzegging op.*"
(vonnis, paragraaf 4.5)
De rechtbank heeft helaas niet aangegeven wat dan wel een zwaarwegende reden voor uittreding zou kunnen zijn. Daarmee geeft zij de facto aan dat uittreden niet mogelijk is. Deze stelling doorredenerend is, na het eenmaal aangaan van een samenwerkingsverband, de gemeenteraad en het college respectievelijk haar budgetrecht en beleidsvrijheid kwijt, zelfs in tijden van bezuinigingen.

Daarnaast heeft de rechtbank weinig aandacht besteed aan de jurisprudentie van de Hoge Raad inzake duurovereenkomsten. Die jurisprudentie is in Amsterdams voordeel. Onze juridische lijn komt overeen met de standaard jurisprudentie van de Hoge Raad op het gebied van opzegging van duurovereenkomsten.

Kort samengevat lijkt het vonnis van de rechtbank in strijd met het uitgangspunt van de Hoge Raad dat duurovereenkomsten in beginsel opzegbaar zijn, miskent het dat de overige deelnemers het wegvallen van de bijdrage zullen opvangen en heeft het vonnis tot onaanvaardbaar gevolg dat het bestuur van de gemeente Amsterdam haar middelen niet meer naar eigen goeddunken kan inzetten.

Hoger beroep

Wij denken dat de gemeente Amsterdam in hoger beroep een goede kans maakt. Bovenstaande argumenten zullen we aan de hand van de jurisprudentie van de Hoge Raad naar voren brengen.

Het belang voor de Gemeente Amsterdam bij het in hoger beroep gaan tegen de uitspraak van de rechtbank gaat verder dan enkel deze uittreding uit dit recreatieschap. De rechtbank gaat in deze uitspraak op de 'stoel van het bestuur' zitten en maakt een hele principiële (politieke) keuze. Zoals hierboven gezegd leidt de uitkomst van deze uitspraak ertoe dat na het eenmaal aangaan van een samenwerkingsverband de gemeenteraad en het college respectievelijk haar budgetrecht en beleidsvrijheid kwijt, zelfs in tijden van bezuinigingen.

Dit lijkt niet in lijn met de positie die de overheden in het algemeen in nemen in het privaatrecht. Waarbij juist ruimte wordt gelaten om rechtssituaties aan te tasten bij beleidswijzigingen en het beleid in beginsel marginaal getoetst wordt. Wanneer deze lijn wordt geaccepteerd lijkt het dus niet alleen onmogelijk om uit dit recreatieschap te stappen, maar zijn in potentie alle samenwerkingsverbanden waar geen opzegmogelijkheid onopzegbaar.

Wanneer de lagere jurisprudentie (Hoven en Rechtbanken) op het gebied van opzegging van duurovereenkomsten naast de jurisprudentie van de Hoge Raad worden gelegd lijkt het alsof lagere rechtspraak veel eerder geneigd is om aan te nemen dat een duurovereenkomst alleen op basis van zwaarwegende belangen kan worden opgezegd dan dat de Hoge Raad dit doet. Wanneer wordt gekeken naar de twee belangrijkste uitspraken van de Hoge Raad op dit gebied dan lijkt daaruit voort te vloeien dat er in dit geval geen zwaarwegende grond noodzakelijk is om te kunnen opzeggen. De uitspraak van de rechtbank wijkt op dit punt af van de Hoge Raad en op die grond is er goede kans van slagen in hoger beroep.

[redacted]Tai, hoogleraar privaatrecht aan de Tilburg Law School schrijft voor de gemeente een opinie. Hij heeft in het verleden de juridische uitleg van de uitspraken van Hoge Raad inzake het opzeggen van duurovereenkomsten verzorgd en is daarmee een autoriteit op dit terrein.

"*De opinie dient gericht te zijn op de juridische vraag of overeenkomsten van het type dat in de procedure aan de orde is als regel opzegbaar zijn en/of onder welke omstandigheden zij niet opzegbaar zouden zijn. Het gaat niet louter om de specifieke feiten van deze casus, al kunnen deze wel meewegen.*"
(uit de opzet van de opinie)

"*Op het eerste gezicht begrijp ik uw punt, mede in het licht van de jurisprudentie; daar staat tegenover dat dit type verhouding wat afwijkt van de gewone commerciële duurovereenkomsten waar het meestal over gaat. Dat maakt het wat lastiger om een goede inschatting te maken; wel is het mogelijk te wijzen op argumenten die voor het standpunt van de gemeente pleiten.*"
(uit de eerste reactie van [redacted] op het verzoek een opinie te schrijven)

Verder hebben wij NautaDutilh gevraagd een onderbouwing te schrijven voor onze stelling dat de statuten wel gewijzigd kunnen worden als het bestuur van GNR daarvoor kiest. De onmogelijkheid om de statuten te wijzigen was een belangrijk argument voor de rechtbank.

Toekomst

Wij zien kansen in hoger beroep. Het College van B&W heeft op 17 september besloten hoger beroep aan te tekenen. De zaak wordt op 8 oktober 2013 aangebracht bij het Hof Amsterdam. Wij hebben dan een periode van 6 weken om een memorie van grieven in te dienen. De wederpartij heeft vervolgens ook een periode van 6 weken om een reactie te geven (die eventueel met nogmaals 6 weken kan worden verlengd). Daarna wordt door het Hof een zittingsdag gepland. Nu is nog onduidelijk wanneer deze zal kunnen plaatsvinden, maar het is allerminst zeker dat dat nog in deze bestuursperiode gebeurt.

Ik hoop u hiermee op dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Freek Ossel

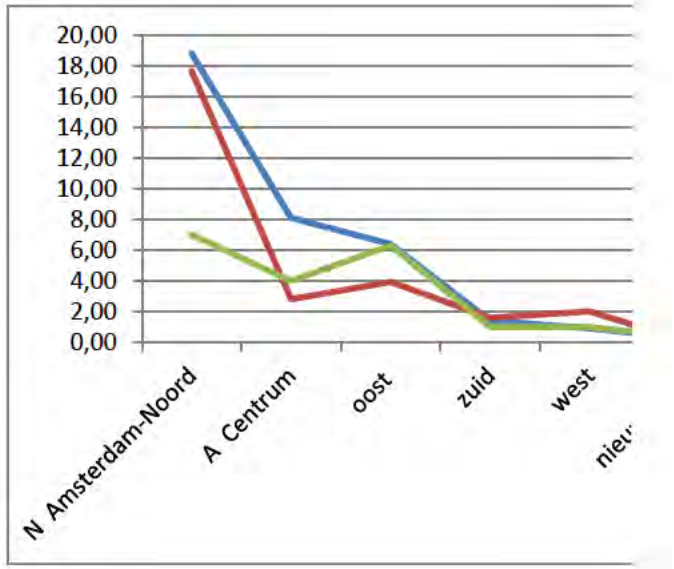
Wethouder Openbare Ruimte en Groen

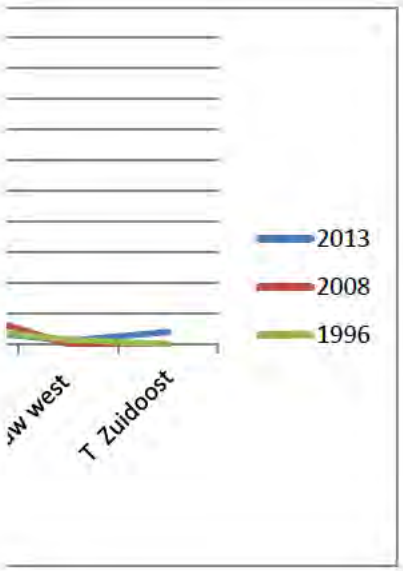
	1996	2008	2013	2008 abs	2013 abs	verschil	% verschil
niet				13	44	31	238,4615
a bos		38	41	33,06	22,96	-10,1	-30,5505
strand		20	6	17,4	3,36	-14,04	-80,6897
a land		10	15	8,7	8,4	-0,3	-3,44828
duin		6	1	5,22	0,56	-4,66	-89,272
twikse		8	12	6,96	6,72	-0,24	-3,44828
w land		3	5	2,61	2,8	0,19	7,279693
s woude		7	6	6,09	3,36	-2,73	-44,8276
v plassen		2	1	1,74	0,56	-1,18	-67,8161
gnr		1	0	0,87	0	-0,87	
		0,87	0,56				

wel eens

	1996	2008	2013	2008 abs	2013 abs	verschil	% verschil
niet				13	44	31	238,4615
a bos		38	41	33,06	22,96	-10,1	-30,5505
strand		20	6	17,4	3,36	-14,04	-80,6897
a land		10	15	8,7	8,4	-0,3	-3,44828
duin		6	1	5,22	0,56	-4,66	-89,272
twikse		8	12	6,96	6,72	-0,24	-3,44828
w land		3	5	2,61	2,8	0,19	7,279693
s woude		7	6	6,09	3,36	-2,73	-44,8276
v plassen		2	1	1,74	0,56	-1,18	-67,8161
gnr		1	0	0,87	0	-0,87	

	N Amsterdam-Noord	A Centrum	oost	zuid	west	nieuw west	T Zuidoost
2013	18,80	8,10	6,40	1,40	0,90	0,23	0,80
2008	17,65	2,81	3,94	1,59	2,02	0,00	0,00
1996	7	4	6,3	1	1	0,3	0

2013
2008
1996
T Zuidoost

Quest30 Quest

		A Centrum	C Westerpark	D Oud West	G Zeeburg	H Bos en Lommer
Quest30 In welk recreatiegebied komt u het vaakst?	1 Amsterdam	63	27	48	22	17
		10,4%	4,5%	7,9%	3,6%	2,8%
	2 Spaarnwou	5	6	4	0	10
		4,9%	5,8%	3,9%	0,0%	9,7%
	3 't Twiske	2	5	1	9	0
		1,6%	4,1%	0,8%	7,4%	0,0%
	4 Waterland	5	1	2	4	1
		9,3%	1,9%	3,7%	7,4%	1,9%
	5 Amstelland	15	4	4	3	4
		9,9%	2,6%	2,6%	2,0%	2,6%
	6 Vinkeveens	2	5	1	0	0
		8,0%	20,0%	4,0%	0,0%	0,0%
	7 't Gooise Natuurrese	7	2	1	2	0
		36,8%	10,5%	5,3%	10,5%	0,0%
	8 de duinen	8	17	4	2	6
		7,6%	16,2%	3,8%	1,9%	5,7%
	9 Noordzeest	65	16	16	15	7
		20,5%	5,0%	5,0%	4,7%	2,2%
	10 Geuzenbos	1	0	0	0	0
		50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	11 Diemerbos	0	0	0	1	0
		0,0%	0,0%	0,0%	4,3%	0,0%
	12 IJmeerkust	1	0	3	1	0
		16,7%	0,0%	50,0%	16,7%	0,0%
	13 Tuinen van West/	0	0	0	0	0
		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	14 Brettenzon	4	7	0	0	1
		14,8%	25,9%	0,0%	0,0%	3,7%
Total		178	90	84	59	46
		11,2%	5,7%	5,3%	3,7%	2,9%

centrum	west	nwwest	zuid	oost	noord	zuidoost
2,905063	0,415491	0,693913	0,31324	2,104839	0,353939	2,077241

30 In welk recreatiegebied komt u het vaakst? * stadsdeel Crosstabulation

	stadsdeel						
	J De Baarsjes	N Amsterdam -Noord	Geuzenveld- Slotermeer	Q Osdorp	Slotervaart/ Overtoomse Veld	T Zuidoost	U Oost- Watergraafsmeer
	25	24	21	34	56	38	43
	4,1%	4,0%	3,5%	5,6%	9,2%	6,3%	7,1%
	15	5	18	11	9	2	2
	14,6%	4,9%	17,5%	10,7%	8,7%	1,9%	1,9%
	0	85	4	2	0	0	11
	0,0%	69,7%	3,3%	1,6%	0,0%	0,0%	9,0%
	2	30	0	0	0	0	4
	3,7%	55,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	7,4%
	4	1	0	3	1	60	21
	2,6%	0,7%	0,0%	2,0%	0,7%	39,7%	13,9%
	3	1	0	0	3	6	1
	12,0%	4,0%	0,0%	0,0%	12,0%	24,0%	4,0%
	0	2	3	0	0	0	1
	0,0%	10,5%	15,8%	0,0%	0,0%	0,0%	5,3%
	4	4	12	6	5	1	25
	3,8%	3,8%	11,4%	5,7%	4,8%	1,0%	23,8%
	21	16	21	24	14	18	27
	6,6%	5,0%	6,6%	7,6%	4,4%	5,7%	8,5%
	0	0	0	0	1	0	0
	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	0,0%
	0	1	0	0	0	12	9
	0,0%	4,3%	0,0%	0,0%	0,0%	52,2%	39,1%
	0	1	0	0	0	0	0
	0,0%	16,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
	3	0	11	9	1	0	0
	12,5%	0,0%	45,8%	37,5%	4,2%	0,0%	0,0%
	0	0	10	0	5	0	0
	0,0%	0,0%	37,0%	0,0%	18,5%	0,0%	0,0%
	77	170	100	89	95	137	144
	4,9%	10,7%	6,3%	5,6%	6,0%	8,6%	9,1%

	centrum	west	nwwest	zuid	oost	noord
1 Amsterdamse Bos	36,9715	53,05651	51,64649	62,21372	34,60539	12,75222
14 Elsenhove/Middenpolder	0	0	0	0,208827	0	0
15 Bovenkerker polder	0	0,553988	0	0	0	0
13 Amstel(oever)	10,02532	3,116185	0,803478	16,82796	11,21458	1,785785
10 Ouderkerker Plas	0,531646	0,294306	0,876522	0,730894	0,959806	0
11 De Hoge Dijk	0,607595	0	0	0,487263	0	0,675702
12 De Ronde Hoep	1,386076	0,744422	0	1,496592	0	0
5 Diemerbos	2,088608	0	0	0,852709	5,051613	0,579174
6 PEN-bos	0	0	0	0	0,218903	0
7 Diemerpolder	0	0	0	0	0,13471	0,337851
8 Diemervijfhoek	0,28481	0	0	0	2,929935	0
9 Overdiemerpolder	0,85443	0	0	0	0	0
22 IJmeerkust (Diemerscheg)	0,721519	0	0,529565	0	2,542645	0
2 Spaarnwoude (o.a. Houtrak, Spaarndam)	2,800324	9,625549	19,72104	0,32564	0,131874	2,102294
24 Brettenzone	1,082278	3,96448	3,469565	0,556872	0,690387	0
23 Tuinen van West/ Osdorper Binnenpolder	0,398734	0	5,04	0,174022	0	0
3 ‘t Twiske	4,534459	6,163121	2,463034	0,432441	7,41937	50,08134
4 Waterland	8,164557	0,900231	0,22781	1,405421	6,415344	18,81067
19 de duinen	10,86076	7,149913	3,013043	4,193939	6,887032	4,00595

20 Noordzeestrand	14,05063	13,01873	8,527826	8,213855	14,71703	7,963636
16 Vinkeveense Plassen	1,689873	0,709798	0,529565	1,426983	1,970129	0,241322
18 ’t Goois Natuurreservaat	2,905063	0,415491	0,693913	0,31324	2,104839	0,353939
geuzenbos	0	0	2,191304	0	0	0

V Oud-Zuid	W Zuideramstel	Total
116	72	606
19,1%	11,9%	100,0%
15	1	103
14,6%	1,0%	100,0%
3	0	122
2,5%	0,0%	100,0%
5	0	54
9,3%	0,0%	100,0%
5	26	151
3,3%	17,2%	100,0%
3	0	25
12,0%	0,0%	100,0%
1	0	19
5,3%	0,0%	100,0%
10	1	105
9,5%	1,0%	100,0%
34	23	317
10,7%	7,3%	100,0%
0	0	2
0,0%	0,0%	100,0%
0	0	23
0,0%	0,0%	100,0%
0	0	6
0,0%	0,0%	100,0%
0	0	24
0,0%	0,0%	100,0%
0	0	27
0,0%	0,0%	100,0%
192	123	1.584
12,1%	7,8%	100,0%

zuidoost

29,84591
0
0
1,060259
2,942759
22,78474
1,77431
15,90388
0
0
1,298276
0
0

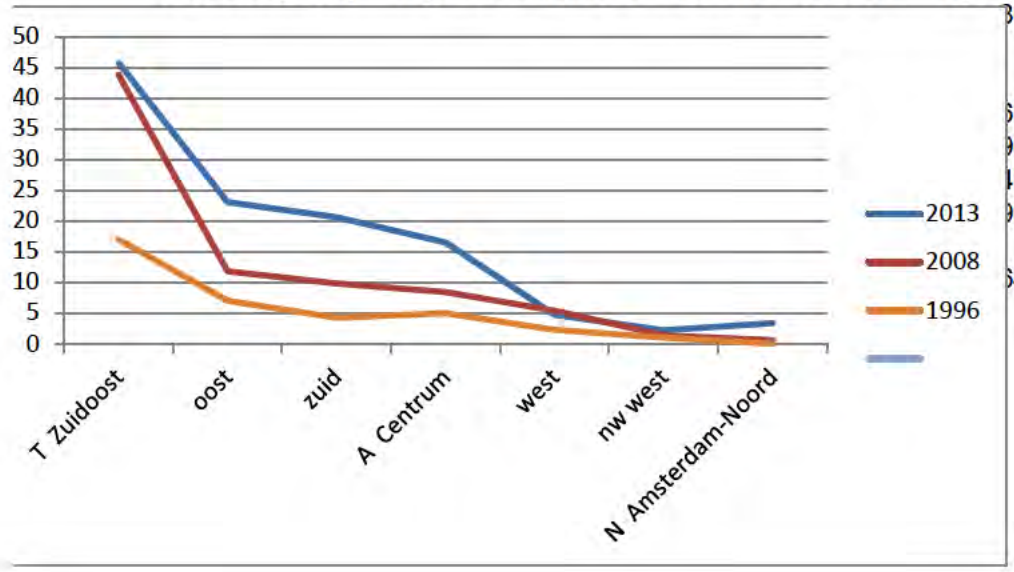
3,253418
0

0
1,709716
0,818915
5,431121

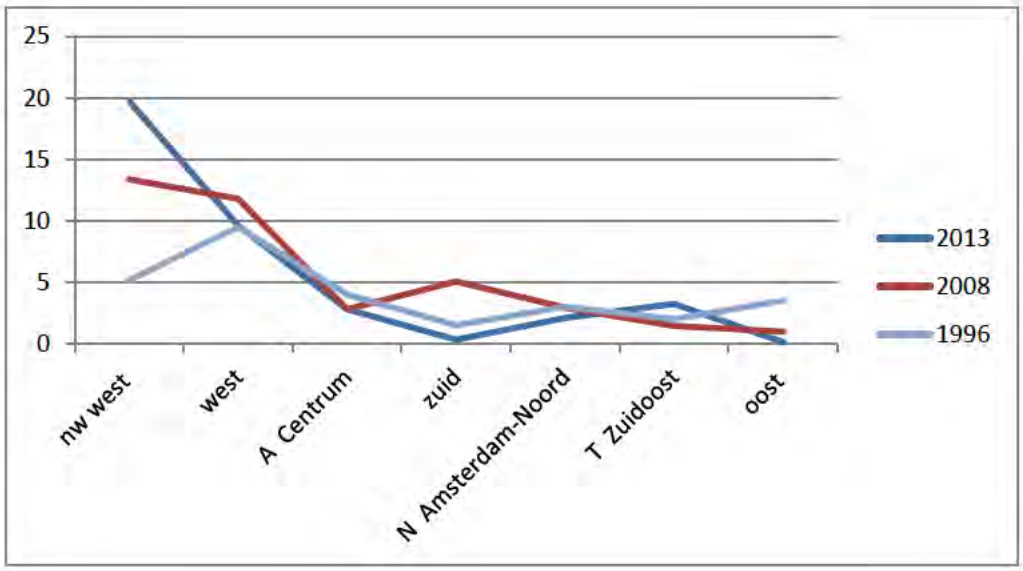
6,513017
3,808276
2,077241
0

	T Zuidoost	oost	zuid	A Centrum	west	nw west	N Amsterdam -Noord
2013	45,76422414	23,05219355	20,60424581	16,5	4,708902	2,209565	3,378512
2008	43,80	11,82	9,84	8,43	5,39	1,41	0,59
1996	17	7	4	5	2	1	0

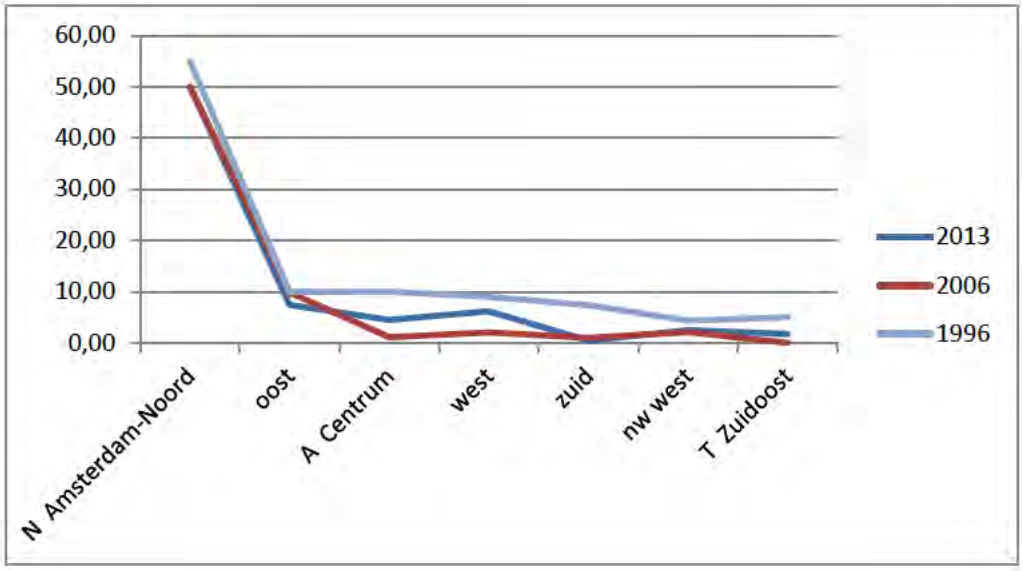
	centrum	west	nwwest	zuid	oost	noord	zuidoost
14 Elsenhove/Midc	0	0	0	0,208827	0	0	0
15 Bovenkerker pc	0	0,553988	0	0	0	0	0
13 Amstel(oever)	10,02532	3,116185	0,803478	16,82796	11,21458	1,785785	1,060259
					306	0	2,942759
					0	0,675702	22,78474
					0	0	1,77431
					513	0,579174	15,90388
					903	0	0
					471	0,337851	0
					935	0	1,298276
					0	0	0
					545	0	0

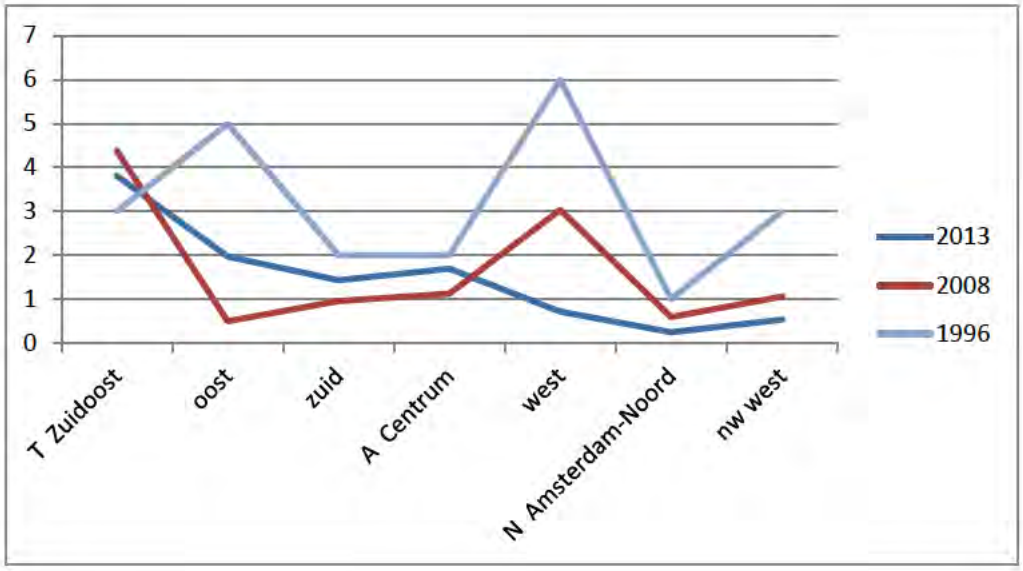
	nw west	west	A Centrum	zuid	N Amsterdam -Noord	T Zuidoost	oost
2013	19,72104	9,60	2,80	0,32564	2,10	3,25	0,131874
2008	13,38	11,78	2,81	5,08	2,94	1,46	0,99
1996	5,166667	9,5	4	1,5	3	2	3,5

25
20
15
10
5
0
nw west
west
A Centrum
zuid
N Amsterdam-Noord
T Zuidoost
oost
2013
2008
1996

	N Amsterdam -Noord	oost	A Centrum	west	zuid	nw west	T Zuidoost
2013	50,00	7,4193703	4,50	6,163121	0,432441	2,46	1,70
2006	50,00	9,8522167	1,12	2,02	0,95	2,11	0,00
1996	55	10	10	9	7	4	5

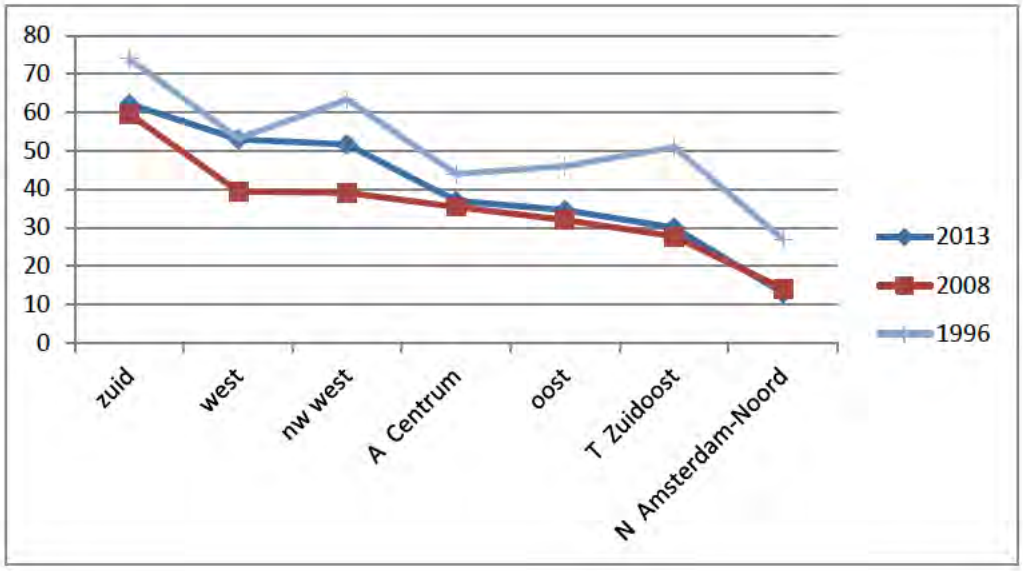

60,00
50,00
40,00
30,00
20,00
10,00
0,00
N Amsterdam-Noord
oost
A Centrum
west
zuid
nw west
T Zuidoost
2013
2006
1996

	T Zuidoost	oost	zuid	A Centrum	west	N Amsterdam -Noord	nw west
2013	3,808276	1,970129	1,426983	1,689873	0,709798	0,241322	0,529565
2008	4,38	0,49	0,95	1,12	3,03	0,59	1,06
1996	3	5	2	2	6	1	3

7
6
5
4
3
2
1
0
T Zuidoost
oost
zuid
A Centrum
west
N Amsterdam-Noord
nw west
2013
2008
1996

	zuid	west	nw west	A Centrum	oost	T Zuidoost	N Amsterdam -Noord
2013	62,21372	53,05651	51,64649	37,00	34,60539	30,00	13,00
2008	59,68254	39,39394	39,08451	35,39	32,0197	27,74	14,12
1996	74	53,25	63,33333	44	46	51	27

80
70
60
50
40
30
20
10
0
zuid
west
nw west
A Centrum
oost
T Zuidoost
N Amsterdam-Noord
2013
2008
1996

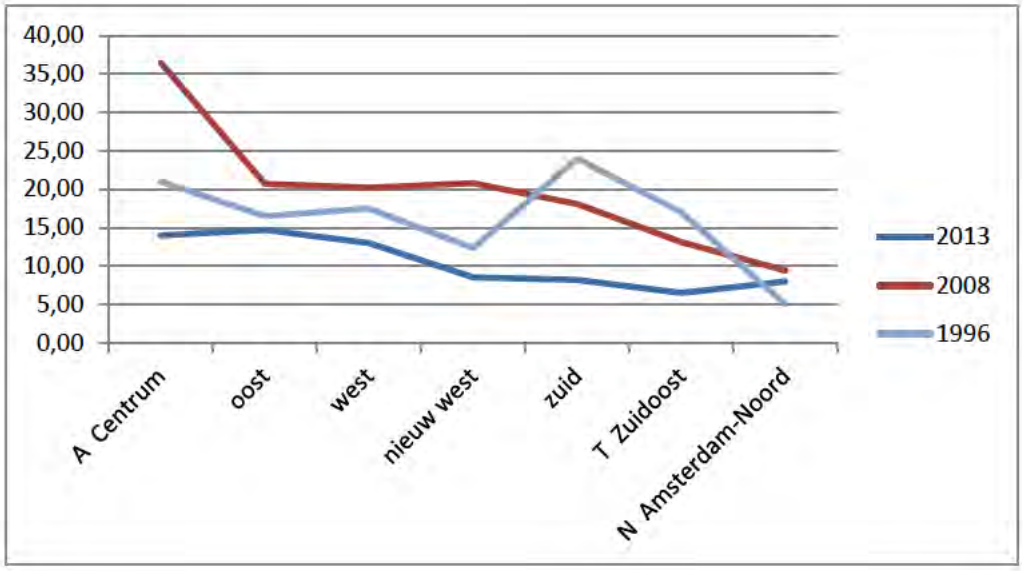
	stadsdeel							
	A Centrum	C Westerpark	D Oud West	G Zeeburg	H Bos en Lommer	J De Baarsjes	N Amsterdam -Noord	P Geuzenveld- Slotermeer
7 't Goois Natuurrese	7	2	1	2	0	0	2	3
	3,9%	2,2%	1,2%	3,4%	0,0%	0,0%	1,2%	3,0%
	178	90	84	59	46	77	170	100
	11,2%	5,7%	5,3%	3,7%	2,9%	4,9%	10,7%	6,3%
1996	2	1	1	2	1	1	1	1

Q Osdorp	R Slotervaart/ Overtoomse Veld	T Zuidoost	U Oost-Watergraafsmeer	V Oud-Zuid	W Zuideramstel	Total
0	0	0	1	1	0	19
0,0%	0,0%	0,0%	0,7%	0,5%	0,0%	1,2%
89	95	137	144	192	123	1.584
5,6%	6,0%	8,6%	9,1%	12,1%	7,8%	100,0%
1	1	2	3	1	1	

centrum
2,905063

west	nwwest	zuid	oost	noord	zuidoost
0,415491	0,693913	0,31324	2,104839	0,353939	2,077241

	A Centrum	oost	west	nieuw west	zuid	T Zuidoost	N Amsterdam -Noord
2013	14,00	14,71703	13,00	8,527826	8,213855	6,50	8,00
2008	36,52	20,69	20,20	20,77	18,10	13,14	9,41
1996	21	17	18	12	24	17	5

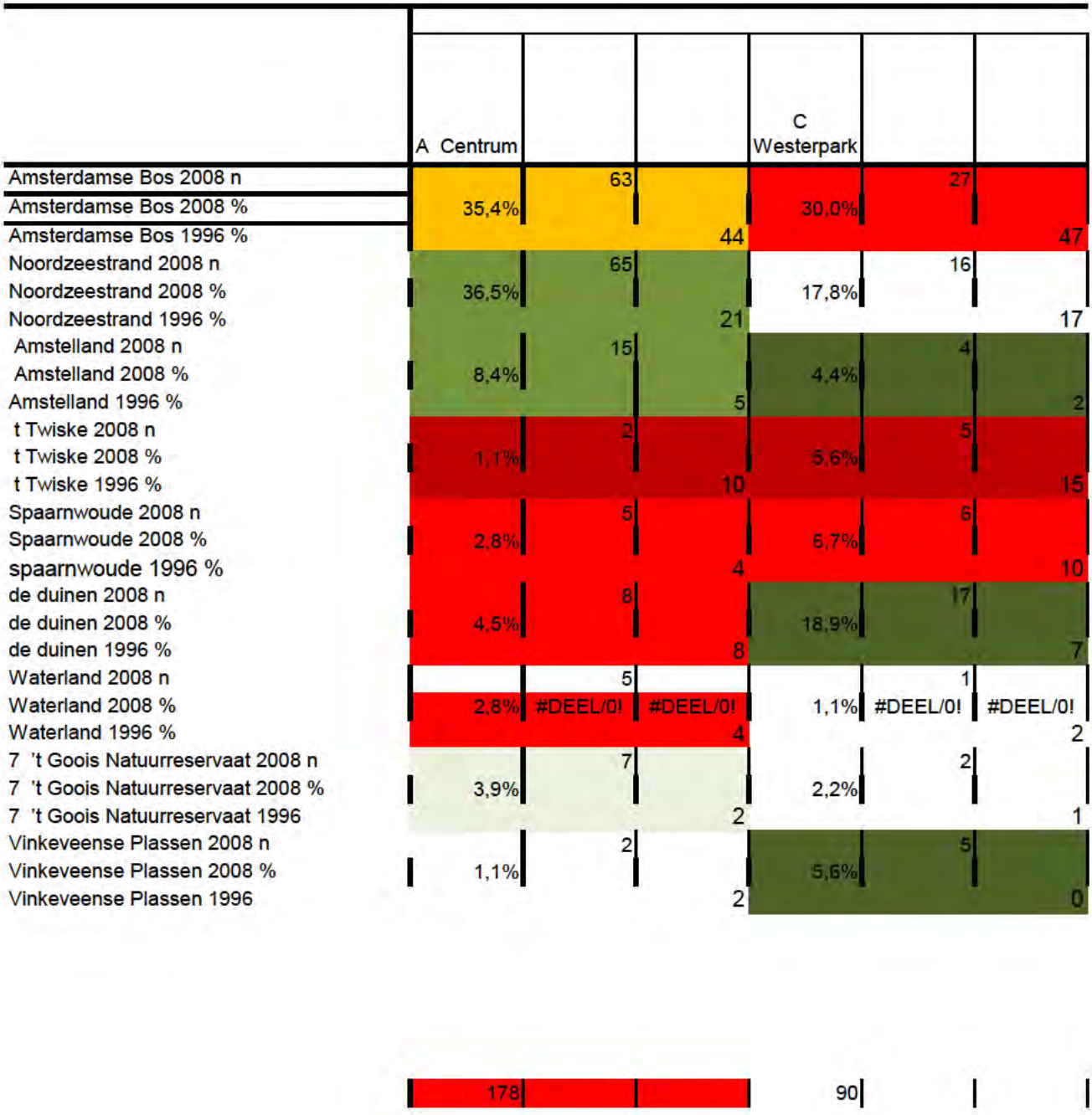

40,00
35,00
30,00
25,00
20,00
15,00
10,00
5,00
0,00
A Centrum
oost
west
nieuw west
zuid
T Zuidoost
N Amsterdam-Noord
2013
2008
1996

centrum	westerpark	oud west	pijp	oost	zeeburg	bos en lom	baarsjes
centrum	westerpark	oud west	zuid	owgm	zeeburg	bos en lom	baarsjes
centrum	west	west	zuid	oost	oost	west	west

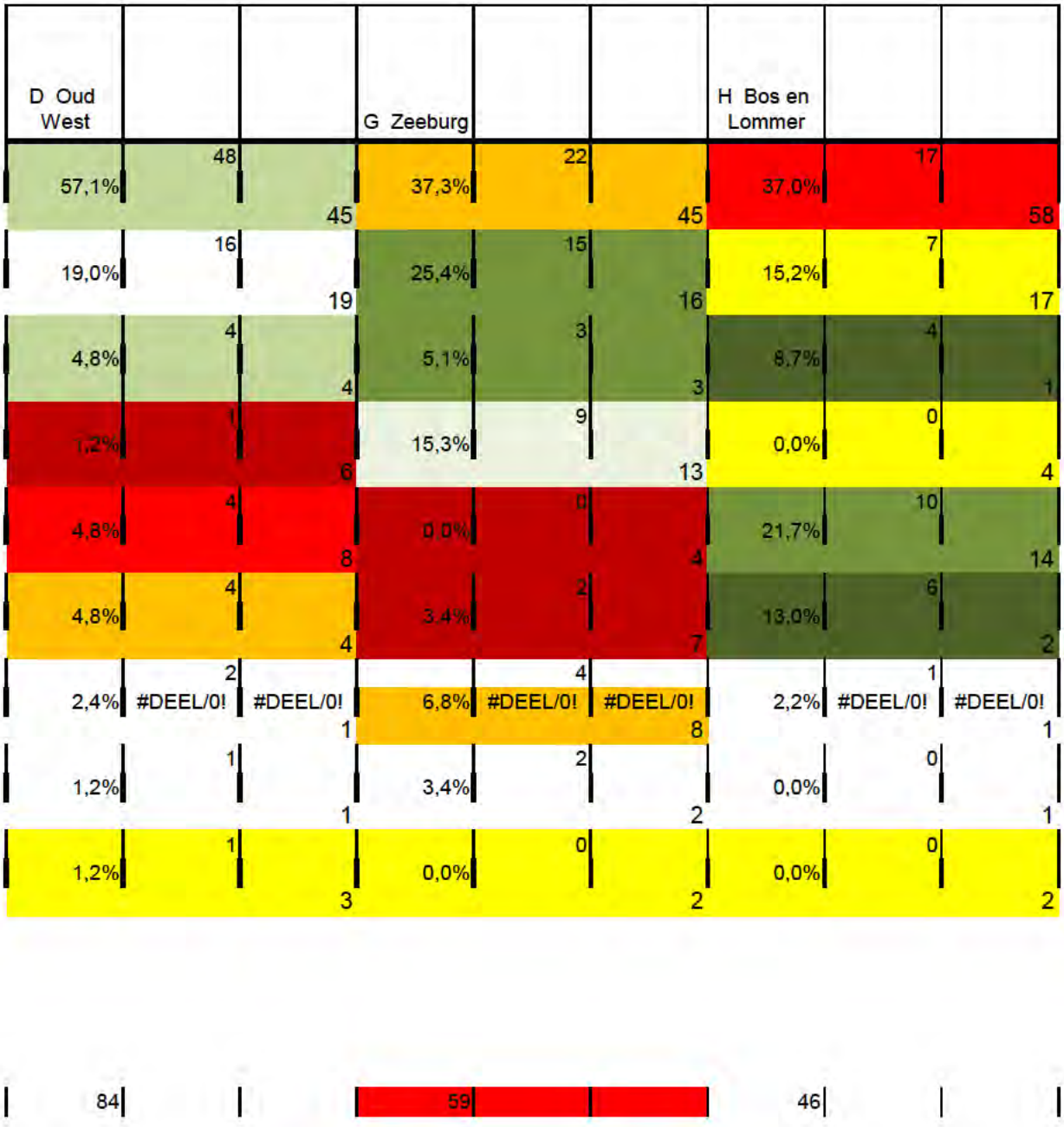
zuid	D+I
OWGM	E+K
nw zuid	J+P

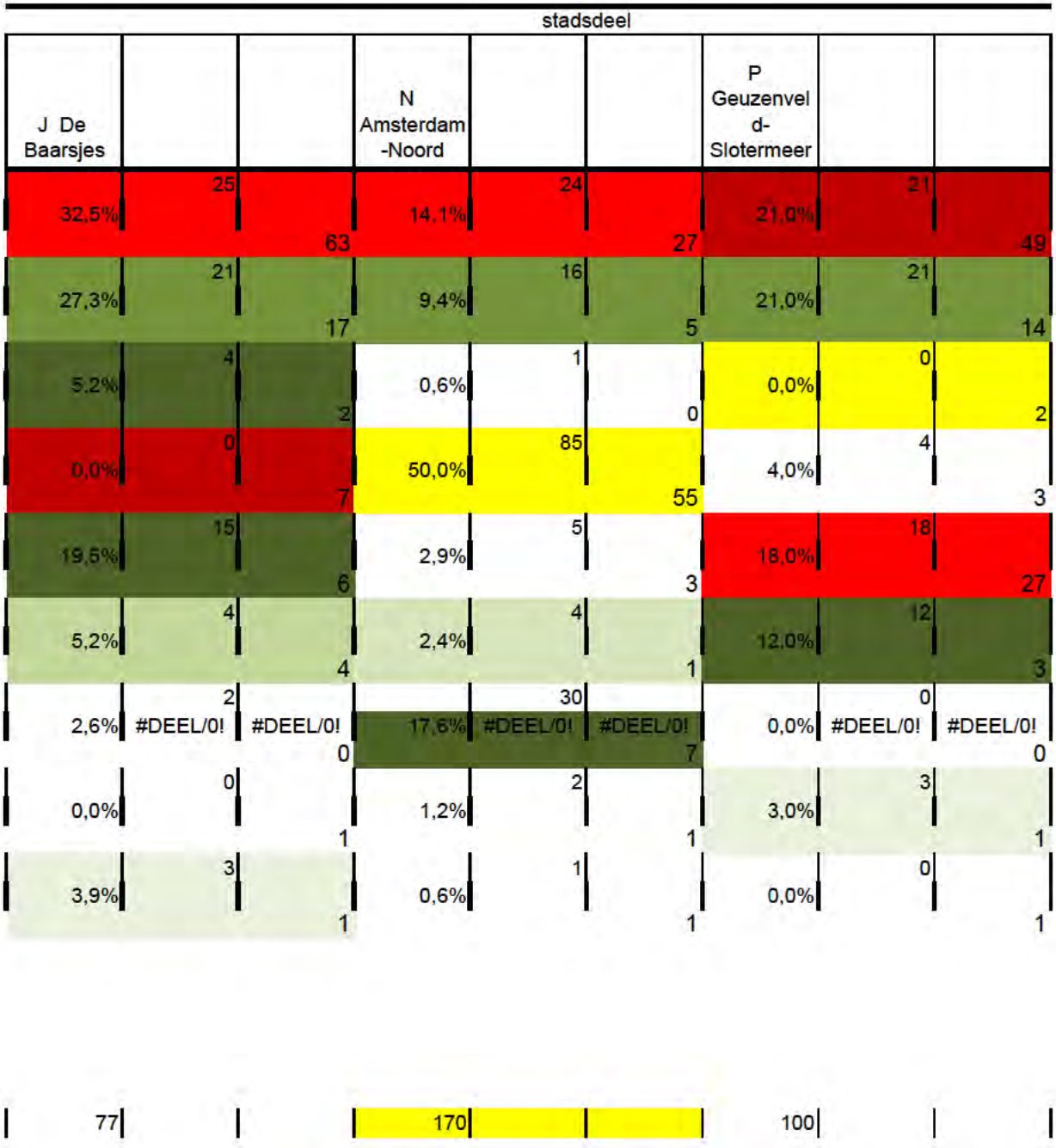
zuid	rivierenbuu	watergraaf	noord	geuzenvelc	osdorp	sloervaart	buitenvelde	zuidoost
zuid	nw zuid	owgm	noord	geuzenvelc	osdorp	sloervaart	nw zuid	zuidoost
zuid	zuid	oost	noord	nw west	nw west	nw west	zuid	zuidoost

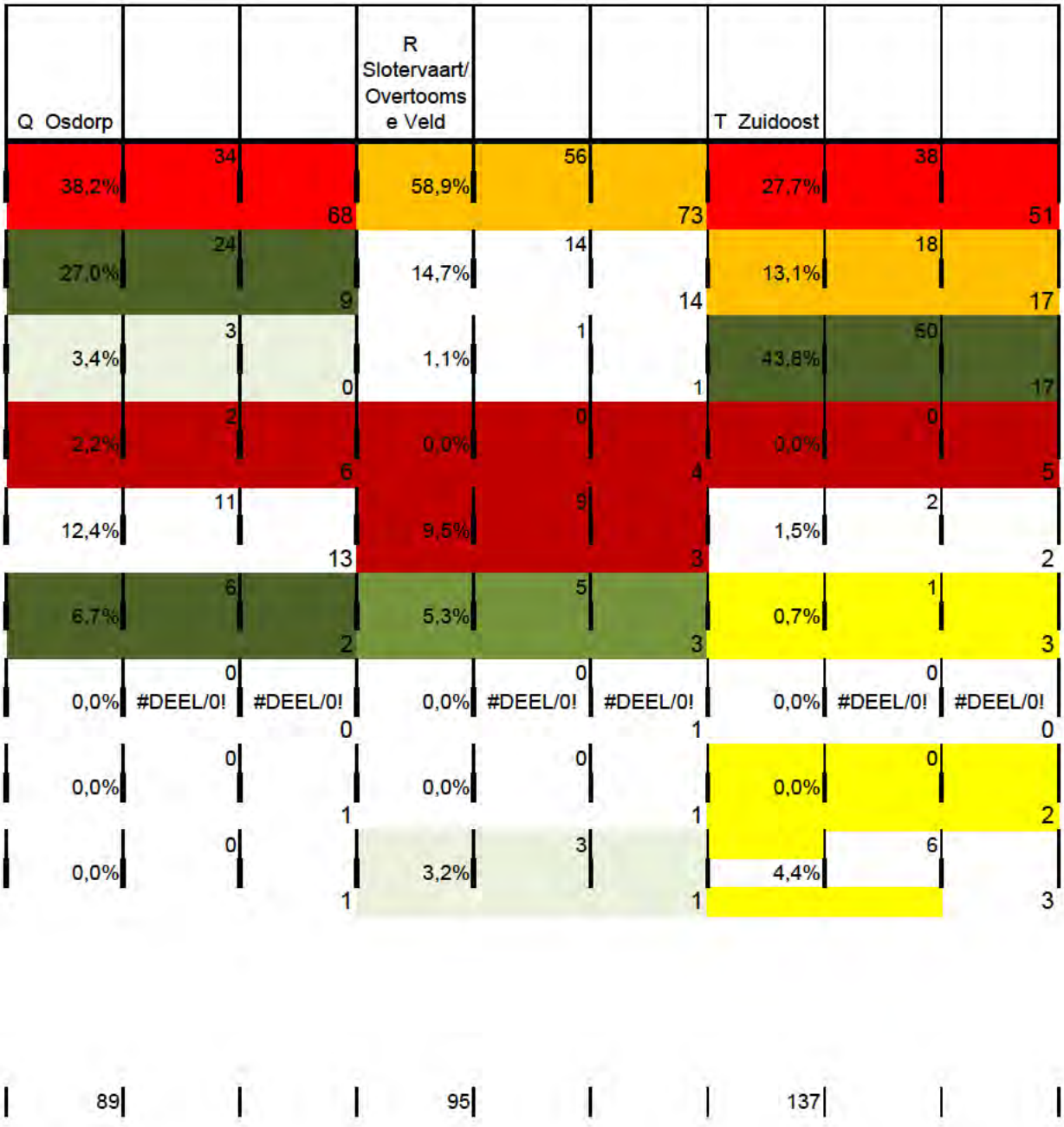
stadsdelen in 1996
stadsdelen in 2008
stadsdelen in 2010

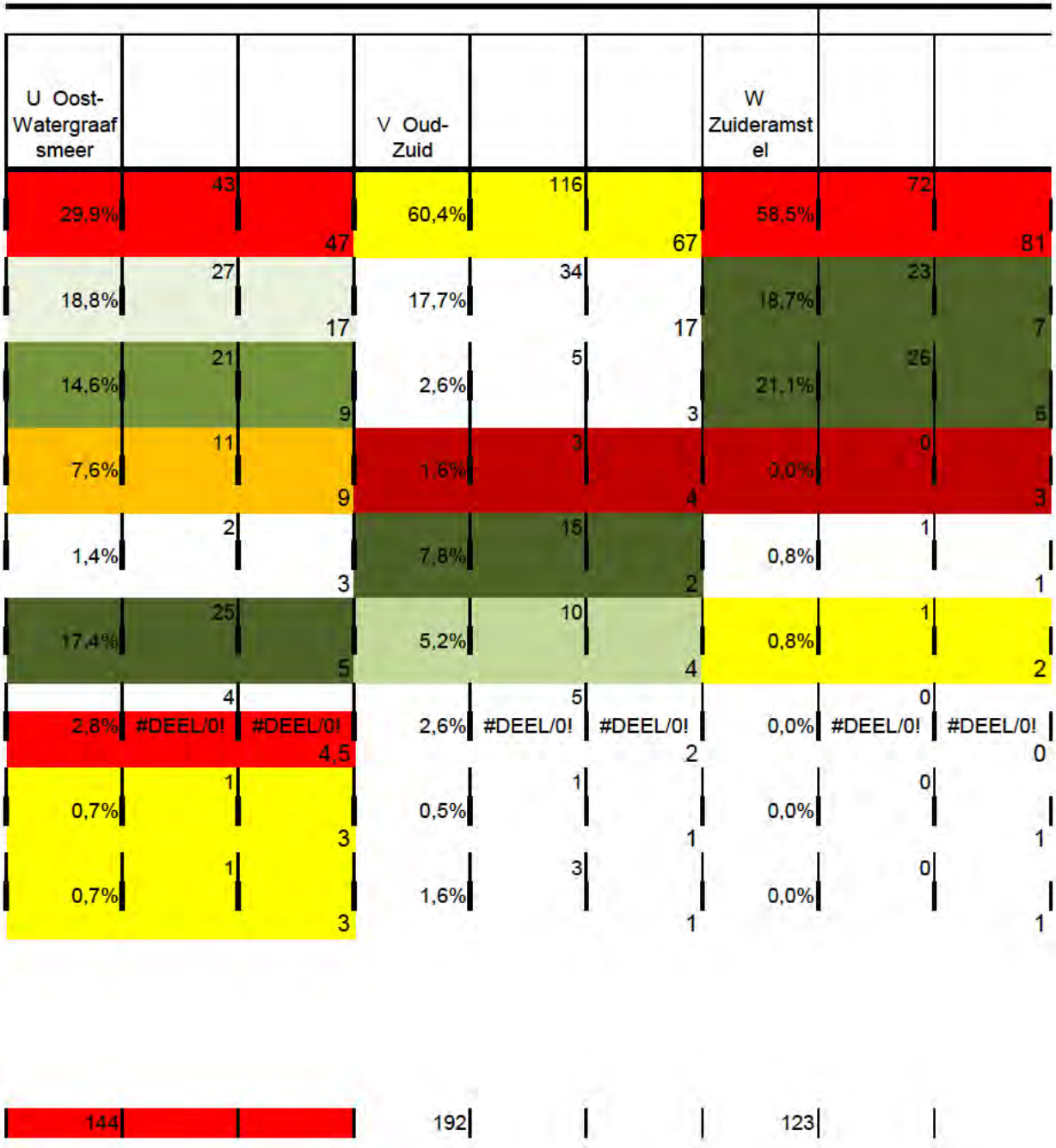

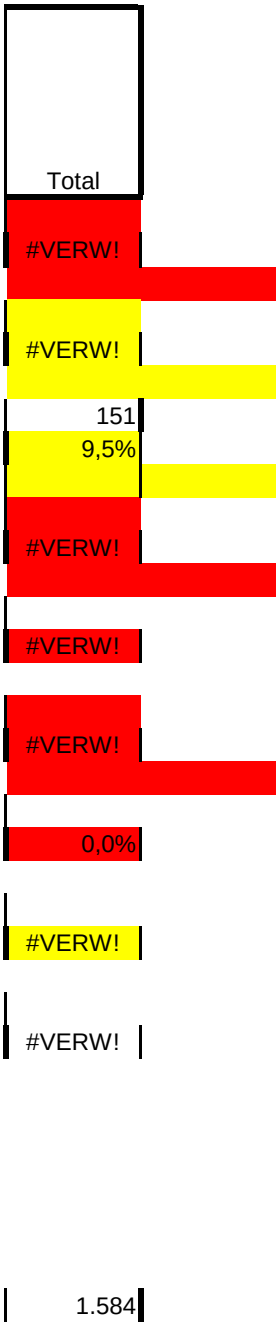
uitganad evan 1996
verschil meer dan 50% en meer dan 5% tot.
verschil 25-50 en ..
verschil 10-25 en ..
verschil 5-10 en ..
verschil kleiner dan 5% en ..
lage percentages en verschil groter 2 %punt
van meer dan 3% naar 0 of anderom

D Oud West
G Zeeburg
H Bos en Lommer
57,1%
48
45
37,3%
22
45
37,0%
17
58
19,0%
16
19
25,4%
15
16
15,2%
7
17
4,8%
4
4
5,1%
3
3
8,7%
4
1
1,2%
1
6
15,3%
9
13
0,0%
0
4
4,8%
4
8
0,0%
0
4
21,7%
10
14
4,8%
4
4
3,4%
2
7
13,0%
6
2
2,4%
2
1
#DEEL/0!
#DEEL/0!
6,8%
4
8
#DEEL/0!
#DEEL/0!
2,2%
1
1
#DEEL/0!
#DEEL/0!
1,2%
1
1
3,4%
2
2
0,0%
0
1
1,2%
1
3
0,0%
0
2
0,0%
0
2
84
59
46

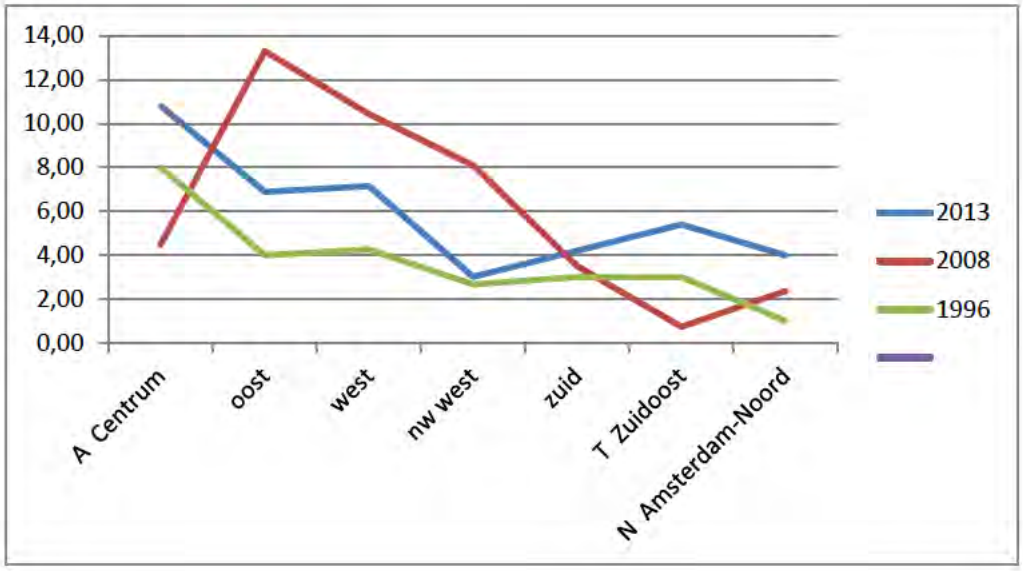

stadsdeel
J De Baarsjes
N Amsterdam -Noord
P Geuzenveld- Slotermeer
32,5%
25
63
14,1%
24
27
21,0%
21
49
27,3%
21
17
9,4%
16
5
21,0%
21
14
5,2%
4
2
0,6%
1
0
0,0%
0
2
0,0%
0
7
50,0%
85
55
4,0%
4
3
19,5%
15
6
2,9%
5
3
18,0%
18
27
5,2%
4
4
2,4%
4
1
12,0%
12
3
2,6%
2
#DEEL/0!
#DEEL/0!
0
17,6%
30
#DEEL/0!
#DEEL/0!
7
0,0%
0
#DEEL/0!
#DEEL/0!
0
0,0%
0
1
1,2%
2
1
3,0%
3
1
3,9%
3
1
0,6%
1
1
0,0%
0
1
77
170
100

Q Osdorp
R Slotervaart/ Overtooms e Veld
T Zuidoost
38,2%
34
68
58,9%
56
73
27,7%
38
51
27,0%
24
9
14,7%
14
14
13,1%
18
17
3,4%
3
0
1,1%
1
1
43,8%
50
17
2,2%
2
6
0,0%
0
4
0,0%
0
5
12,4%
11
13
9,5%
9
3
1,5%
2
2
6,7%
6
2
5,3%
5
3
0,7%
1
3
0,0%
0
#DEEL/0!
#DEEL/0!
0
0,0%
0
#DEEL/0!
#DEEL/0!
1
0,0%
0
#DEEL/0!
#DEEL/0!
0
0,0%
0
1
0,0%
0
1
0,0%
0
2
0,0%
0
1
3,2%
3
1
4,4%
6
3
89
95
137

U Oost-Watergraafsmeer
V Oud-Zuid
W Zuideramstel
29,9%
43
47
60,4%
116
67
58,5%
72
81
18,8%
27
17
17,7%
34
17
18,7%
23
7
14,6%
21
9
2,6%
5
3
21,1%
26
6
7,6%
11
9
1,6%
3
4
0,0%
0
3
1,4%
2
3
7,8%
15
2
0,8%
1
1
17,4%
25
5
5,2%
10
4
0,8%
1
2
2,8%
4
#DEEL/0!
#DEEL/0!
4,5
2,6%
5
#DEEL/0!
#DEEL/0!
2
0,0%
0
#DEEL/0!
#DEEL/0!
0
0,7%
1
3
0,5%
1
1
0,0%
0
1
0,7%
1
3
1,6%
3
1
0,0%
0
1
144
192
123

Total
#VERW!
#VERW!
151
9,5%
#VERW!
#VERW!
#VERW!
0,0%
#VERW!
#VERW!
1.584

	A Centrum	oost	west	nw west	zuid	T Zuidoost	N Amsterdam -Noord
2013	10,80	6,887032	7,149913	3,013043	4,193939	5,40	4,00
2008	4,49	13,30	10,44	8,10	3,49	0,73	2,35
1996	8	4	4	3	3	3	1

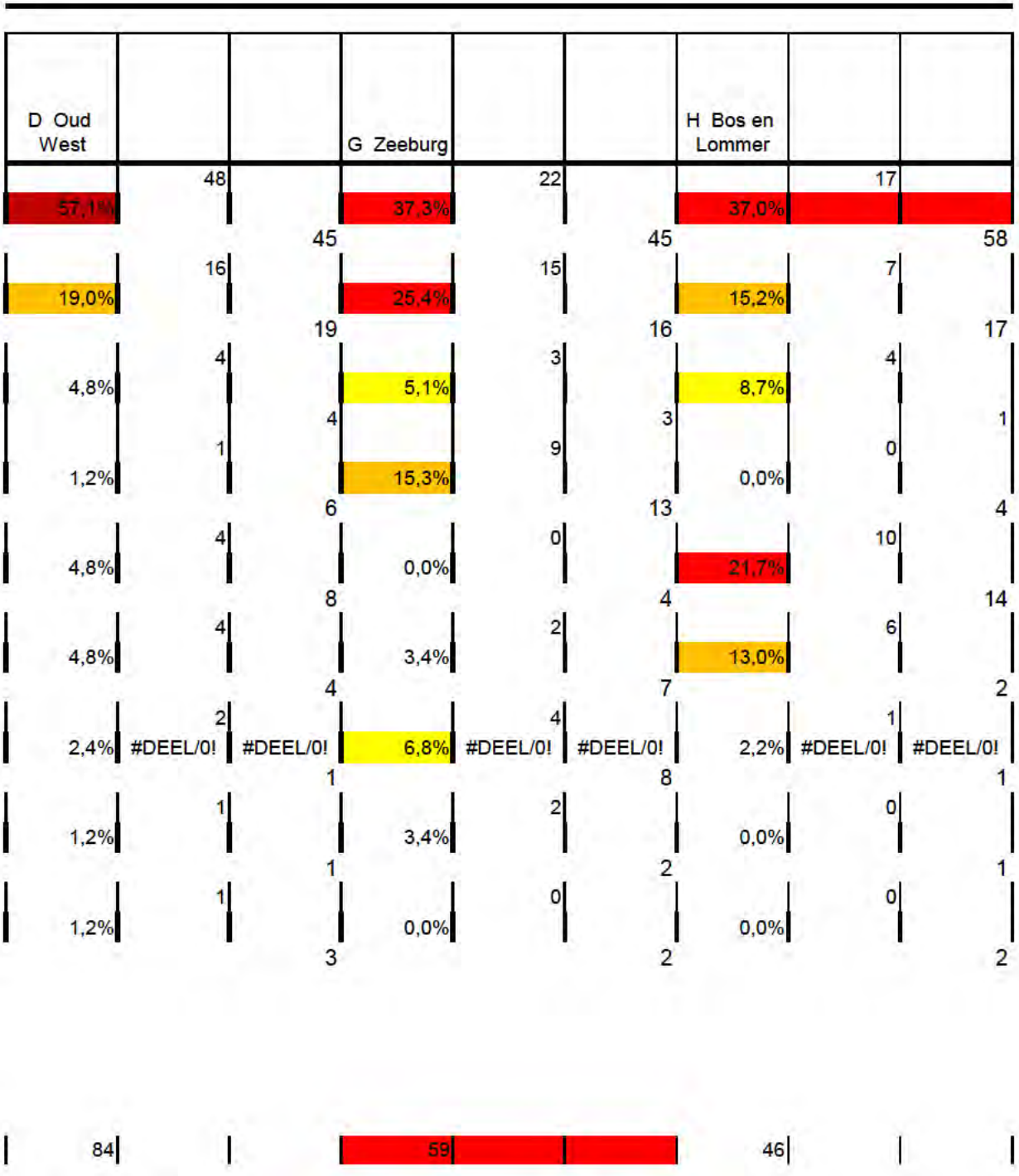

14,00
12,00
10,00
8,00
6,00
4,00
2,00
0,00
A Centrum
oost
west
nw west
zuid
T Zuidoost
N Amsterdam-Noord
2013
2008
1996

	A Centrum			C Westerpark		
Amsterdamse Bos 2008 n		63			27	
Amsterdamse Bos 2008 %	35,4%			30,0%		
Amsterdamse Bos 1996 %			44			47
Noordzeestrand 2008 n		65			16	
Noordzeestrand 2008 %	36,5%			17,8%		
Noordzeestrand 1996 %			21			17
Amstelland 2008 n		15			4	
Amstelland 2008 %	8,4%			4,4%		
Amstelland 1996 %			5			2
t Twiske 2008 n		2			5	
t Twiske 2008 %	1,1%			5,6%		
t Twiske 1996 %			10			15
Spaarnwoude 2008 n		5			6	
Spaarnwoude 2008 %	2,8%			6,7%		
spaarnwoude 1996 %			4			10
de duinen 2008 n		8			17	
de duinen 2008 %	4,5%			18,9%		
de duinen 1996 %			8			7
Waterland 2008 n		5			1	
Waterland 2008 %	2,8%	#DEEL/0!	#DEEL/0!	1,1%	#DEEL/0!	#DEEL/0!
Waterland 1996 %			4			2
7 't Goois Natuurreservaat 2008 n		7			2	
7 't Goois Natuurreservaat 2008 %	3,9%			2,2%		
7 't Goois Natuurreservaat 1996			2			1
Vinkeveense Plassen 2008 n		2			5	
Vinkeveense Plassen 2008 %	1,1%			5,6%		
Vinkeveense Plassen 1996			2			0
	178			90		

aandeel in 2008
meer dan 50%
40-50%
30-40 %
20-30 %
15-20 %
10-15%
5-10 %
minder dan 5%

D Oud West
G Zeeburg
H Bos en Lommer
48
22
17
57,1%
37,3%
37,0%
45
45
58
16
15
7
19,0%
25,4%
15,2%
19
16
17
4
3
4
4,8%
5,1%
8,7%
4
3
1
1
9
0
1,2%
15,3%
0,0%
6
13
4
4
0
10
4,8%
0,0%
21,7%
8
4
14
4
2
6
4,8%
3,4%
13,0%
4
7
2
2
4
1
2,4%
#DEEL/0!
#DEEL/0!
6,8%
#DEEL/0!
#DEEL/0!
2,2%
#DEEL/0!
#DEEL/0!
1
8
1
1
2
0
1,2%
3,4%
0,0%
1
2
1
1
0
1
1,2%
0,0%
0,0%
3
2
2
84
59
46

stadsdeel								
J De Baarsjes			N Amsterdam -Noord			P Geuzenveld- Slotermeer		
32,5%	25	63	14,1%	24	27	21,0%	21	49
27,3%	21	17	9,4%	16	5	21,0%	21	14
5,2%	4	2	0,6%	1	0	0,0%	0	2
0,0%	0	7	50,0%	85	55	4,0%	4	3
19,5%	15	6	2,9%	5	3	18,0%	18	27
5,2%	4	4	2,4%	4	1	12,0%	12	3
2,6%	2	0	17,6%	30	7	0,0%	0	0
0,0%	0	1	1,2%	2	1	3,0%	3	1
3,9%	3	1	0,6%	1	1	0,0%	0	1
77			170			100		

Q Osdorp			R Slotervaart/ Overtooms e Veld			T Zuidoost		
38,2%	34	68	58,9%	56	73	27,7%	38	51
27,0%	24	9	14,7%	14	14	13,1%	18	17
3,4%	3	0	1,1%	1	1	43,8%	60	17
2,2%	2	6	0,0%	0	4	0,0%	0	5
12,4%	11	13	9,5%	9	3	1,5%	2	2
6,7%	6	2	5,3%	5	3	0,7%	1	3
0,0%	0	0	0,0%	0	1	0,0%	0	0
0,0%	0	1	0,0%	0	1	0,0%	0	2
0,0%	0	1	3,2%	3	1	4,4%	6	3
89			95			137		

U Oost-Watergraafsmeer			V Oud-Zuid			W Zuideramstel
	43			116		
29,9%			60,4%			0,0%
		47			67	
	27			34		
18,8%			17,7%			0,0%
		17			17	
	21		5			
14,6%			2,6%			0,0%
		9			3	
	11		3			
7,6%			1,6%			0,0%
		9			4	
	2		15			
1,4%			7,8%			0,0%
		3			2	
	25		10			
17,4%			5,2%			0,0%
		5			4	
	4		5			
2,8%	#DEEL/0!	#DEEL/0!	2,6%	#DEEL/0!	#DEEL/0!	0,0%
		4,5			2	
	1		1			
0,7%			0,5%			0,0%
		3			1	
	1		3			
0,7%			1,6%			0,0%
		3			1	
144			192			123

Format Verbonden Partijen Begroting 2014

Naam VP	Rechts-vorm	Vestigings-plaats	Publiek belang behartigd met VP	Wijze van beharti-ging*	Schatting hoogte financiële relatie in 2014 excl. BTW verrekening	Te bereiken beleidsresultaten met VP in 2014	Verwacht dividend (x 1.000 €) in 2014	Boekjaar van meest recent vastgestelde jaarrekening	Boekjaar van laatste bij KvK gedeponeerde jaarrekening	Gemeen-telijke risico's vanwege de relatie met de VP	Verwachte wijzigingen in 2014 mbt tot VP	% Bijdrage	Conceptbegroting dd 8/4/2014
Stichting Gooi s Natuurreservaat	Stichting	Hilversum	Openbaar groen, recreatie en natuurbeheer	10% bijdrage in exploitatietekort regulier beheer	€ 177.860	Beheerstaken uitgevoerd	geen	2012		Afkoopsom uittreding nog niet vastgesteld door rechter.	Uittreding Amsterdam	10,0%	Concept begroting dd13/3/2013.
Recreatieschap het Twiske	Gemeen-schappelijke regeling	Velsen	Openbaar groen en recratie	23,5 % bijdrage in exploitatietekort	€ 393.209	Beheerstaken uitgevoerd	geen	2012		geen	Begrotings-nummer overgeheveld van DRO naar Noord	23,5%	Concept begroting dd13/3/2013.
Recreatieschap Spaarnwoude	Gemeen-schappelijke regeling	Velsen	Openbaar groen en recratie	17,4 % bijdrage in exploitatietekort	€ 423.040	Beheerstaken uitgevoerd	geen	2012		Stijging participantenbijdrage door uitputting reserves voor onderhoud in Spaarnwoude Oud. Bijsturings-proces loopt	Areaaluitbreiding en in Spaarnwoude Nieuw te verwachten. Implementeren bezuinigings- en inkomsten-verhogende maatregelen.	17,4%	Concept begroting dd13/3/2013. Cijfers zijn niet definitief vanwege hoge opslag BTW
Recratieschap Groengebied Amstelland	Gemeen-schappelijke regeling	Velsen	Openbaar groen en recratie	49,2 % bijdrage in exploitatietekort	€ 1.324.871	Beheerstaken uitgevoerd	geen	2012		Geen	Bezuinigingen op schema	49,2%	Begrotingswijziging 2013 dd 18/4/2013. toegezonden aan gemeenteraad
Landschap Waterland	Gemeen-schappelijke regeling	Velsen	Openbaar groen en recratie	23,6 % bijdrage in exploitatietekort	€ 161.707	Beheerstaken uitgevoerd	geen	2012		Geen	Begrotings-nummer overgeheveld van DRO naar Noord	23,6%	Index 2,8 % en Toeslag BTW onderhandelingsresultaat?
Recratieschap Vinkeveense plassen	Gemeen-schappelijke regeling	Utrecht	Openbaar groen en recratie	25,0 % bijdrage in exploitatietekort	€ 218.900	Beheerstaken uitgevoerd	geen	2012		Onderhande-lingen uittreding in volle gang. Som uittreding nog onbekend	Uittreding Amsterdam afgerond.	25,0%	Mondelinge opgaaf [redacted]
					€ 2.699.587								

N.B. Deze organisaties zijn niet verplicht de jaarrekening bij de kamer van koophandel te deponeren.

* Bijvoorbeeld: percentage aandelen en/of naam vertegenwoordiger tbv bepaling van de categorie

** Het gaat hierbij om de verwachte hoogte van de subs die, opdrachtverstrekking of kosten van kap taalverstrekking (rentelasten). Graag alle mogelijkheden noemen.

Spaarnwoude

	Programmabegroting 2013	
SMP		335.735
SGP		110.527
		446.262
	Begrotingswijziging 2012	
SMP		
SGP		
		1480664

Overzicht groene thema's Commissie BWK 2013

Versie 11-4-13

Project/thema

Bestuursopdracht Voedselvisie
Activering Stadsparken
Motie 938: TEEB-syst. toepassen op Amsterdams park
Motie 451 PvE Tuinen van West
Fort Benoorden
Feeding 5000 in 2013
Uitstel besteding Groengelden Vespuccistraat-Cabralstraat
Beantwoording raadsadres van de Oeverlanden blijven over Andrelechtlaan
Motie 921 realisatie bidboek Floriade
3e lichting Moestuininitiatieven uit de Groengelden 2012
Evaluatie ecologische structuur en bestuurlijke reactie motie 582 en 919
Verkenning Financieren van stedelijk groen
Intrekking Bomenverordening 2008, vaststelling Bomenverordening 2013, vaststelling bebouwde kom in de zin van de Boswet
Intrekking subsidieverordening Groene daken en muren
Motie 930 van 8-11-2012 (Begroting 2013) over boerderij educatie
Gebiedsmanager stadsrandpolder Waterland (bij evaluatie) + motie 696 dd. 19-9-2012 inzake beleidsvisie stadsrandpolder Waterland
Fonds stadsrandpolder Waterland (bij evaluatie) zie motie 696

Voedselvisie: aanbieden voedselvisie (waarbij stadslandbouw centraal staat) + onderzoek mogelijkheid tijdelijke stadslandbouwbedrijven + initiatiefvoorstel Amsterdam gentechvrij

Vrijgeven voor inspraak van de Bomenverordening 2013
Motie inspanningsverplichting 10% bezuiniging bijdragen recreatieschappen
Uittreden recreatieschap GNR
Uittreden recreatieschap Vinkeveen
Organisatie landschap, overleg met provincie, conferentie in februari.(= vervolg MRA 7 feb)

Contact	Verwachte datum in cie	29-mei	19-jun	28-aug	18-sep
[redacted]		X			
[redacted]		X			
[redacted]					X
[redacted]	al geweest?				
[redacted]	al geweest?				
[redacted]	?				
[redacted]	al geweest?				
[redacted]	al geweest?				
[redacted]		X			
[redacted]		X			
[redacted]		X			
[redacted]		X			
[redacted]			X		
[redacted]	?				
[redacted]	nog nodig?				
[redacted]					
[redacted]					
[redacted]	na de zomer?				
[redacted]	?				
[redacted]	na de zomer				X (als het heel voorspo
[redacted]	na de zomer		X (als het heel voorspoedig loopt)		

alleen begroting

9-okt	16-okt	13-nov	4-dec
	X		
	X		
		X	

edig loopt)

MACHTIGING

Hierbij machtig ik, mevrouw mr. E. D. de Graaf, Waarnemend Directeur Dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam, daartoe gemachtigd door de Burgemeester, de [redacted], adjunct directeur, de [redacted], beleidsmedewerker, en de [redacted] beleidsmedewerker, allen werkzaam bij de dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam (DRO), om namens de gemeente het woord te voeren tijdens de comparitie op 22 mei 2014, in de procedure geregistreerd onder kenmerk 200.134.957/01.

Naam: mr. E. D. de Graaf

Handtekening:

Amsterdam,

Datum: 20 mei 2014

MACHTIGING

Hierbij machtig ik, de heer Hans Tijl, Directeur Dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam, daartoe gemachtigd door de Burgemeester, de heer [redacted], de heer [redacted], en de heer [redacted], allen werkzaam bij de dienst Ruimtelijke Ordening Amsterdam (DRO), om namens de gemeente het woord te voeren tijdens de comparitie op 30 mei 2013, in de procedure geregistreerd onder kenmerk 520248 / 12/764.

Naam: Hans Tijl

Handtekening:

Amsterdam,

Datum 2013

Aan het bestuur van de Stichting Goois Natuurreservaat

Tav de heer Jaap Bond, voorzitter

Geachte heer Bond, Beste Jaap,

Vandaag is het College van B&W van Amsterdam akkoord gegaan met mijn voorstel om in hoger beroep te gaan tegen het vonnis van de Amsterdamse rechtbank van 17 juli jl. inzake de uittreding van de gemeente Amsterdam uit het Goois Natuurreservaat.

Onze advocaat heeft jullie advocaat, mr. Nabben, daar inmiddels ook van op de hoogte gebracht.

Wij denken dat de rechtbank de lijn die de Hoge Raad voor duurovereenkomsten heeft bepaald met dit vonnis onvoldoende heeft gevolgd en menen dat bepaalde feiten/argumenten die onze positie ondersteunen door de rechtbank onvoldoende zijn meegewogen.

Verdere details zullen in de argumentenwisseling tussen onze advocaten aan de orde komen.

Hopend je hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Freek Ossel

Wethouder Openbare Ruimte en Groen

Bezoekadres
Weesperplein 8
1018 XA Amsterdam

Postbus 2758
1000 CT Amsterdam
Telefoon 020 255 1550
Fax 020 255 1551
info@dro.amsterdam.nl
www.amsterdam.nl/dro

Gemeente Amsterdam
Dienst Ruimtelijke Ordening

Beleidsteam Stad

Memo

Aan: Wethouder Choho

Behandeld door: [redacted]
Telefoonnummer

Kopie aan: [redacted]

Datum: 11 augustus 2014
Onderwerp: Medling in B&W van uitspraak Hof inzake GNR

Geachte wethouder,

U bent geïnformeerd over de uitspraak in hoger beroep van het Amsterdamse Gerechtshof in onze zaak tegen het Goois Natuurreservaat. De raadscommissie is daar inmiddels ook over geïnformeerd.

De burgemeester heeft de uitspraak van het hof ook ontvangen. Hij is buitengewoon geïnteresseerd in dit soort dossiers.

Ik stel voor dat u op de eerstvolgende vergadering van het college na het reces mondeling meedeelt dat Amsterdam de procedure in hoger beroep heeft gewonnen en uit het Goois Natuurreservaat mag treden. Wij moeten nog 5 jaar de jaarlijkse bijdrage betalen.

Met vriendelijke groet,
Dienst Ruimtelijke Ordening

[redacted]
Senior Hoofdplanoloog

Bezoekadres
Weesperplein 8
1018 XA Amsterdam

Postbus 2758
1000 CT Amsterdam
Telefoon 020 255 1550
Fax 020 255 1551
info@dro.amsterdam.nl
www.amsterdam.nl/dro

Gemeente Amsterdam
Dienst Ruimtelijke Ordening

Memo

Aan: Wethouder Hilhorst
Wethouder Ossel

Behandeld door: [redacted]
Telefoonnummer

Kopie aan: [redacted]

Datum: 17 mei 2013
Onderwerp: Financiele gevolgen uittreding Amsterdam uit recreatieschappen

Geachte wethouders,

De Gemeenteraad heeft het College eind 2011 verzocht de uittreding van Amsterdam uit de Samenwerkingsovereenkomst Goois Natuurreservaat en het Recreatieschap Vinkeveense Plassen te realiseren. Dit op zo kort mogelijke termijn en tegen zo laag mogelijke kosten. De Raad heeft aangegeven dat de financiële regeling eerst aan haar dient te worden voorgelegd. Binnenkort worden voor beide samenwerkingsverbanden besluiten genomen.

Samenvatting van het advies:
Goois Natuurreservaat: Partners in GNR hebben afgesproken de rechter een oordeel over de Amsterdamse uittreding te vragen. Tijdens rechtszitting op 30 mei as, indien relevant, aanbieden doorbetalen jaarlijkse bijdrage door Amsterdam voor in eerste instantie 5 en uiterlijk 7 jaar. In de opzegbrief is 3 jaar doorbetalen aangeboden. Genoemde termijnen zijn dus een hoger bod dan er nu ligt. De jaarbijdrage aan GNR bedraagt voor 2013 € 182.390.

Deze jaarlijkse bijdrage is als structurele post in de begroting van Amsterdam opgenomen, dus er is dekking voor dit voorstel. Na de termijn van doorbetaling (3/5/7 jaar) treedt er een besparing op. Ten opzichte van de begroting is er dus in eerste instantie geen financieel effect; op termijn een besparing.

Vinkeveense Plassen:
Variant A: doorbetalen 10 jaar van een jaarlijkse bijdrage van € 241.000 (een verhoging tov de huidige jaarbijdrage van € 10.000) en een eenmalige afkoop onderhoud zandeilanden van € 720.000.
Variant B: Als dat niet door de partners wordt geaccepteerd: doorbetalen van 10 jaar € 241.000 en afspraken maken over verdere bespreking van de zandeilanden.

In de begroting van Amsterdam is een structurele post opgenomen van € 231.000. Ten opzichte van de begroting is er dus in eerste instantie geen financieel effect. De eenmalige bijdrage (variant A) is niet in de begroting opgenomen en zou leiden tot een incidentele overschrijding in 2013. Hierbij moet wel aangetekend worden dat Amsterdam in de komende jaren deze kosten zou dragen bij niet uittreden. Immers als Amsterdam niet uittreedt zal een bijdrage in de toekomstige hogere kosten te verwachten zijn.

Goois Natuurreservaat
Met de overige partners in het Goois Natuurreservaat is afgesproken de uittreding van Amsterdam aan de rechter voor te leggen. De andere partners vinden de overeenkomst namelijk onopzegbaar. Op 30 mei as vindt de rechtszitting plaats. Getoetst wordt of de opzegging van de samenwerking door Amsterdam rechtmatig is. Amsterdam heeft bij de opzegging toegezegd nog drie jaar de bijdrage aan GNR door te betalen.
Onderdeel van de toets door de rechter is naar verwachting of een voldoende lange opzegtermijn / voldoende compensatie is geboden bij de opzegging. Omdat GNR primair het standpunt inneemt dat überhaupt niet mag worden opgezegd, hebben partijen nog niet eerder onderhandeld over de hoogte van de geboden compensatie.
Het zou goed kunnen dat dit ter terechtzitting alsnog aan de orde komt. Bijvoorbeeld doordat de rechter alvast een voorlopig oordeel uitspreekt over de mogelijkheid van opzegging en partijen onder die druk de gang opstuurt in een poging om alsnog te schikken.
Wij stellen voor aan de vertegenwoordigers van Amsterdam tijdens de rechtszitting (, Huisadvocaat en , Teamleider DRO) een mandaat te geven ter plaatse een akkoord te bereiken over in eerste instantie 5 en uiterlijk 7 jaar doorbetalen van de jaarlijkse bijdrage. Dit bod dient altijd onder voorbehoud van goedkeuring door de Gemeenteraad te worden gedaan.

Vinkeveense Plassen
Partijen hebben , voormalige gedeputeerde en huidig wethouder in Muiden, aangezocht als procesbegeleider voor de uittreding. Op basis van ambtelijk overleg heeft hij een notitie opgesteld die in het DB van 23 mei as wordt besproken. Deze notitie vormt de basis voor dit advies.
De notitie van benoemt drie onderdelen waaruit de financiële afspraken moeten worden opgebouwd. In ons advies volgen wij de redenering en opzet van Meerhof voor wat betreft de lopende exploitatie en de oplossing voor de legakkers (bij de laatste kiezen wij beargumenteerd voor de goedkoopste variant). Over de zandeilanden noemt geen bedragen. Hij stelt dat het beheer en onderhoud wellicht aan het waterschap kan worden overgedragen. Wij volgen die redenering in de tweede variant. Als Amsterdam het dossier wil sluiten is de eerste variant aan te raden. Wij betalen dan voor het beheer en onderhoud van de zandeilanden, maar kunnen het dossier sluiten.

De huidige bijdrage van Amsterdam aan het Recreatieschap Vinkeveense Plassen bedraagt 230.600 per jaar. Wij adviseren dat wethouder Ossel op 23 mei het onderstaande bod (variant A) in de vergadering doet. Waarschijnlijk gaan de overleg partners niet meteen op het bod in. Maximaal haalbaar is het akkoord om op deze basis met het recreatieschap Stichtse Groenlanden te gaan praten.

Onderdelen voor het bepalen van de afkoopsom voor Amsterdam:

1. Lopende exploitatie
2. Legakkers
3. Zandeilanden

Ad 1.
Voor de lopende exploitatie is door de controller van het schap een opstelling gemaakt, die optelt tot een af te kopen jaarbijdrage van Amsterdam van 214.000. Hierin zit de afkoop van de kapitaallasten. Deze berekening is weergegeven in de notitie van [redacted]. Om tot een bod te komen dat kan rekenen op welwillende instemming van de partners zouden wij 10 keer die jaarbijdrage moeten betalen. De jurisprudentie aangaande uittredingsregelingen inzake Gemeenschappelijke Regelingen is casuïstisch. Omdat er geen taken worden meegenomen door Amsterdam is een termijn van 10 jaar te verdedigen. Zo werd bij de uittreding van Amsterdam uit het recreatieschap Loosdrechtse Plassen in 1990 10 jaar doorbetaald.

Ad 2.
De legakkers zijn ingedeeld in een te behouden, een af te stoten (verkoop) en een deel dat niet behouden hoeft te worden. De kosten van het in ieder geval te behouden deel worden geschat op 108.000 per jaar. Het Amsterdamse deel daarvan is 27.000 per jaar (25%). Ook dat zouden wij nog 10 jaar kunnen doorbetalen. Dat betekent dat de legakkers die niet verkocht kunnen worden aan particulieren aan de kracht van de natuur worden overgeleverd. Gezien de nijpende financiële situatie bij veel overheden een te verdedigen uitgangspunt.

Ad 3.
De zandeilanden zijn in de jaren ’60 door Amsterdam aangelegd als onderdeel van de ontzanding. Amsterdam heeft zand gewonnen in de Noordplas waar o.a. de Bijlmer op gebouwd is. Onderdeel van de vergunning was het aanleggen van waterkerende eilanden die de achterliggende oevers moesten beschermen.
Het beheer en onderhoud van de zandeilanden wordt wellicht overgedragen aan een andere overheid (waterschap). Dat is nog geen uitgemaakte zaak. Naar verwachting gaan daar lange onderhandelingen met een ongewisse uitkomst over wie de zorgplicht redelijkerwijs toekomt aan vooraf. Om er als Amsterdam “vanaf te zijn” kunnen we ons deel van de beschoeiingsvervanging op ons nemen. Dat betekent dat wij 25% (ons aandeel in het schap) van de redelijke kosten op ons nemen. Er is een berekening gemaakt van de kosten van vernieuwing van de beschoeiing voor alle eilanden van € 5.750.000. Dan kunnen de beschoeiingen weer 40 jaar mee. Van Amsterdam kan echter een bijdrage die een dergelijke levensduur garandeert redelijkerwijs niet verwacht worden. Wij adviseren een termijn van 20 jaar als redelijk te beschouwen en dus 50% van de kosten van de nieuwe beschoeiingen mee te betalen. 50% van 25% van € 5.750.000 is € 718.750.

We kunnen de zandeilanden ook “uit de deal” laten. En een afspraak maken over de manier waarop wij er mee omgaan. De discussie over de zandeilanden draait elke keer in dezelfde cirkel rond: het risico van kostbaar onderhoud is en blijft aanwezig. Dat is geen groot risico, maar de partners in het schap en naar verwachting ook de meest waarschijnlijke rechtsopvolger, het Recreatieschap Stichtse Groenlanden (SGR), willen dit risico volledig afgedekt zien.

Mogelijkheid is dat het beheer van de zandeilanden volledig door het waterschap wordt gedaan. Door ons ingewonnen advies wijst er op dat het waterschap daar vooralsnog niet toe gehouden is. Alleen een bestuurlijke afspraak tussen de verschillende belanghebbenden kan een dergelijke overdracht van de beheer- en onderhoudverplichting tot stand brengen.

Twee varianten:

A. Wij betalen nog 10 jaar 241.000 per jaar (ad 1 en ad 2 opgeteld) en nu 720.000 ineens (ad 3).
B. Wij betalen nog 10 jaar 241.000 per jaar en praten verder over de zandeilanden (waar komt het onderhoud terecht) met gemeente, provincie en waterschap.

Besparingen

Door op deze wijze de onderhandelingen te voeren realiseert Amsterdam op termijn een besparing. Voor het Goois Natuurreservaat is deze besparing duidelijk: na afloop van de termijn van doorbetalen (3, 5 of 7 jaar) vervalt de bijdrage. Voor het schap Vinkeveense Plassen is de besparing eveneens op termijn te realiseren. Daarbij dient aangetekend dat na afloop van de doorbetalingstermijn (10 jaar) weliswaar de jaarlijkse bijdrage vervalt, maar daar tegenover staat dat er een bedrag van € 720.000 ineens dient te worden betaald. De netto contante waarde van de besparing overstijgt deze betaling ineens.

Met vriendelijke groet,
Dienst Ruimtelijke Ordening

[redacted]
Senior Hoofdplanoloog

Bezoekadres
Weesperplein 8
1018 XA Amsterdam

Postbus 2758
1000 CT Amsterdam
Telefoon 020 255 1550
Fax 020 255 1551
info@dro.amsterdam.nl
www.amsterdam.nl/dro

Gemeente Amsterdam
Dienst Ruimtelijke Ordening

Memo

Aan: Wethouder Hilhorst
Wethouder Ossel

Behandeld door: [redacted]
Telefoonnummer

Kopie aan: [redacted]

Datum: 17 mei 2013
Onderwerp: Financiele gevolgen uittreding Amsterdam uit recreatieschappen

Geachte wethouders,

De Gemeenteraad heeft het College eind 2011 verzocht de uittreding van Amsterdam uit de Samenwerkingsovereenkomst Goois Natuurreservaat en het Recreatieschap Vinkeveense Plassen te realiseren. Dit op zo kort mogelijke termijn en tegen zo laag mogelijke kosten. De Raad heeft aangegeven dat de financiële regeling eerst aan haar dient te worden voorgelegd. Binnenkort worden voor beide samenwerkingsverbanden besluiten genomen.

Samenvatting van het advies:
Goois Natuurreservaat: Partners in GNR hebben afgesproken de rechter een oordeel over de Amsterdamse uittreding te vragen. Tijdens rechtszitting op 30 mei as, indien relevant, aanbieden doorbetalen jaarlijkse bijdrage door Amsterdam voor in eerste instantie 5 en uiterlijk 7 jaar. In de opzegbrief is 3 jaar doorbetalen aangeboden. Genoemde termijnen zijn dus een hoger bod dan er nu ligt. De jaarbijdrage aan GNR bedraagt voor 2013 € 182.390.

Deze jaarlijkse bijdrage is als structurele post in de begroting van Amsterdam opgenomen, dus er is dekking voor dit voorstel. Na de termijn van doorbetaling (3/5/7 jaar) treedt er een besparing op. Ten opzichte van de begroting is er dus in eerste instantie geen financieel effect; op termijn een besparing.

Vinkeveense Plassen:
Variant A: doorbetalen 10 jaar van een jaarlijkse bijdrage van € 241.000 (een verhoging tov de huidige jaarbijdrage van € 10.000) en een eenmalige afkoop onderhoud zandeilanden van € 720.000.
Variant B: Als dat niet door de partners wordt geaccepteerd: doorbetalen van 10 jaar € 241.000 en afspraken maken over verdere bespreking van de zandeilanden.

In de begroting van Amsterdam is een structurele post opgenomen van € 231.000. Ten opzichte van de begroting is er dus in eerste instantie geen financieel effect. De eenmalige bijdrage (variant A) is niet in de begroting opgenomen en zou leiden tot een incidentele overschrijding in 2013. Hierbij moet wel aangetekend worden dat Amsterdam in de komende jaren deze kosten zou dragen bij niet uittreden. Immers als Amsterdam niet uittreedt zal een bijdrage in de toekomstige hogere kosten te verwachten zijn.

Goois Natuurreservaat
Met de overige partners in het Goois Natuurreservaat is afgesproken de uittreding van Amsterdam aan de rechter voor te leggen. De andere partners vinden de overeenkomst namelijk onopzegbaar. Op 30 mei as vindt de rechtszitting plaats. Getoetst wordt of de opzegging van de samenwerking door Amsterdam rechtmatig is. Amsterdam heeft bij de opzegging toegezegd nog drie jaar de bijdrage aan GNR door te betalen.
Onderdeel van de toets door de rechter is naar verwachting of een voldoende lange opzegtermijn / voldoende compensatie is geboden bij de opzegging. Omdat GNR primair het standpunt inneemt dat überhaupt niet mag worden opgezegd, hebben partijen nog niet eerder onderhandeld over de hoogte van de geboden compensatie.
Het zou goed kunnen dat dit ter terechtzitting alsnog aan de orde komt. Bijvoorbeeld doordat de rechter alvast een voorlopig oordeel uitspreekt over de mogelijkheid van opzegging en partijen onder die druk de gang opstuurt in een poging om alsnog te schikken.
Wij stellen voor aan de vertegenwoordigers van Amsterdam tijdens de rechtszitting ([redacted] Huisadvocaat en [redacted], Teamleider DRO) een mandaat te geven ter plaatse een akkoord te bereiken over in eerste instantie 5 en uiterlijk 7 jaar doorbetalen van de jaarlijkse bijdrage. Dit bod dient altijd onder voorbehoud van goedkeuring door de Gemeenteraad te worden gedaan.

Vinkeveense Plassen
Partijen hebben [redacted], voormalige gedeputeerde en huidig wethouder in Muiden, aangezocht als procesbegeleider voor de uittreding. Op basis van ambtelijk overleg heeft hij een notitie opgesteld die in het DB van 23 mei as wordt besproken. Deze notitie vormt de basis voor dit advies. De huidige bijdrage van Amsterdam aan het Recreatieschap Vinkeveense Plassen bedraagt 230.600 per jaar. Wij adviseren dat wethouder Ossel op 23 mei het onderstaande bod (variant A) in de vergadering doet. Waarschijnlijk gaan de overleg partners niet meteen op het bod in. Maximaal haalbaar is het akkoord om op deze basis met het recreatieschap Stichtse Groenlanden te gaan praten.

Onderdelen voor het bepalen van de afkoopsom voor Amsterdam:
1. Lopende exploitatie
2. Legakkers
3. Zandeilanden

Ad 1.
Voor de lopende exploitatie is door de controller van het schap een opstelling gemaakt, die optelt tot een af te kopen jaarbijdrage van Amsterdam van 214.000. Hierin zit de afkoop van de kapitaallasten. Deze berekening is weergegeven in de notitie van [redacted].
Om tot een bod te komen dat kan rekenen op welwillende instemming van de partners zouden wij 10 keer die jaarbijdrage moeten betalen. De jurisprudentie aangaande

uittredingsregelingen inzake Gemeenschappelijke Regelingen is casuïstisch. Omdat er geen taken worden meegenomen door Amsterdam is een termijn van 10 jaar te verdedigen. Zo werd bij de uittreding van Amsterdam uit het recreatieschap Loosdrechtse Plassen in 1990 10 jaar doorbetaald.

Ad 2.
De legakkers zijn ingedeeld in een te behouden, een af te stoten (verkoop) en een deel dat niet behouden hoeft te worden. De kosten van het in ieder geval te behouden deel worden geschat op 108.000 per jaar. Het Amsterdamse deel daarvan is 27.000 per jaar (25%). Ook dat zouden wij nog 10 jaar kunnen doorbetalen. Dat betekent dat de legakkers die niet verkocht kunnen worden aan particulieren aan de kracht van de natuur worden overgeleverd. Gezien de nijpende financiële situatie bij veel overheden een te verdedigen uitgangspunt.

Ad 3.
Het beheer en onderhoud van de zandeilanden wordt wellicht overgedragen aan een andere overheid (waterschap). Dat is nog geen uitgemaakte zaak. Naar verwachting gaan daar lange onderhandelingen met een ongewisse uitkomst over wie de zorgplicht redelijkerwijs toekomt aan vooraf. Om er als Amsterdam “vanaf te zijn” kunnen we ons deel van de beschoeiingsvervanging op ons nemen. Dat betekent dat wij 25% (ons aandeel in het schap) van de redelijke kosten op ons nemen. Er is een berekening gemaakt van de kosten van vernieuwing van de beschoeiing voor alle eilanden van € 5.750.000. Dan kunnen de beschoeiingen weer 40 jaar mee. Van Amsterdam kan echter een bijdrage die een dergelijke levensduur garandeert redelijkerwijs niet verwacht worden. Wij adviseren een termijn van 20 jaar als redelijk te beschouwen en dus 50% van de kosten van de nieuwe beschoeiingen mee te betalen. 50% van 25% van € 5.750.000 is € 718.750.

We kunnen de zandeilanden ook “uit de deal” laten. En een afspraak maken over de manier waarop wij er mee omgaan. De discussie over de zandeilanden draait elke keer in dezelfde cirkel rond: het risico van kostbaar onderhoud is en blijft aanwezig. Dat is geen groot risico, maar de partners in het schap en naar verwachting ook de meest waarschijnlijke rechtsopvolger, het Recreatieschap Stichtse Groenlanden (SGR), willen dit risico volledig afgedekt zien.
Mogelijkheid is dat het beheer van de zandeilanden volledig door het waterschap wordt gedaan. Door ons ingewonnen advies wijst er op dat het waterschap daar vooralsnog niet toe gehouden is. Alleen een bestuurlijke afspraak tussen de verschillende belanghebbenden kan een dergelijke overdracht van de beheer- en onderhoudverplichting tot stand brengen.

Twee varianten:

A. Wij betalen nog 10 jaar 241.000 per jaar (ad 1 en ad 2 opgeteld) en nu 720.000 ineens (ad 3).
B. Wij betalen nog 10 jaar 241.000 per jaar en praten verder over de zandeilanden (waar komt het onderhoud terecht) met gemeente, provincie en waterschap.

Besparingen
Door op deze wijze de onderhandelingen te voeren realiseert Amsterdam op termijn een

Gemeente Amsterdam
Dienst Ruimtelijke Ordening

besparing. Voor het Goois Natuurreservaat is deze besparing duidelijk: na afloop van de termijn van doorbetalen (3, 5 of 7 jaar) vervalt de bijdrage. Voor het schap Vinkeveense Plassen is de besparing eveneens op termijn te realiseren. Daarbij dient aangetekend dat na afloop van de doorbetalingstermijn (10 jaar) weliswaar de jaarlijkse bijdrage vervalt, maar daar tegenover staat dat er een bedrag van € 720.000 ineens dient te worden betaald. De netto contante waarde van de besparing overstijgt deze betaling ineens.

Met vriendelijke groet,
Dienst Ruimtelijke Ordening

[redacted]
Senior Hoofdplanoloog